

Bryssel den 8 juli 2025
(OR. en)

11333/25

ENV 670
CLIMA 256
AGRI 326
PECHE 203
ECOFIN 964
COMPET 701

FÖLJENOT

från: Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av
Martine DEPREZ, direktör

inkom den: 7 juli 2025

till: Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd

Komm. dok. nr: COM(2025) 420 final

Ärende: MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL
EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA
OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN
2025 års granskning av genomförandet av miljöpolitiken
Genomförande av miljöpolitiken för välbefinnande och säkerhet

För delegationerna bifogas dokument – COM(2025) 420 final.

Bilaga: COM(2025) 420 final

Bryssel den 7.7.2025
COM(2025) 420 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

2025 års granskning av genomförandet av miljöpolitiken

Genomförande av miljöpolitiken för välbefinnande och säkerhet

{SWD(2025) 300 final} - {SWD(2025) 301 final} - {SWD(2025) 302 final} -
{SWD(2025) 303 final} - {SWD(2025) 304 final} - {SWD(2025) 305 final} -
{SWD(2025) 306 final} - {SWD(2025) 307 final} - {SWD(2025) 308 final} -
{SWD(2025) 309 final} - {SWD(2025) 310 final} - {SWD(2025) 311 final} -
{SWD(2025) 312 final} - {SWD(2025) 313 final} - {SWD(2025) 314 final} -
{SWD(2025) 315 final} - {SWD(2025) 316 final} - {SWD(2025) 317 final} -
{SWD(2025) 318 final} - {SWD(2025) 319 final} - {SWD(2025) 320 final} -
{SWD(2025) 321 final} - {SWD(2025) 322 final} - {SWD(2025) 323 final} -
{SWD(2025) 324 final} - {SWD(2025) 325 final} - {SWD(2025) 326 final}

Innehåll

I. Genomförandets roll i EU:s miljölagstiftning och miljöpolitik.....	2
1. Mål och utmaningar	2
2. Hur granskningen av genomförandet av miljöpolitiken styr genomförandet	3
3. Betydande brister i fråga om genomförande och investeringar	5
4. Ett fullständigt, snabbt, rättvist och kostnadseffektivt genomförande är avgörande	6
5. Viktiga faktorer för ett bra genomförande	7
6. Slutsats	12
II. Läget för genomförandet av EU:s miljölagstiftning och miljöpolitik.....	12
1. Cirkulär ekonomi och avfall.....	12
2. Nollförorening inklusive kemikalier	16
3. Natur och biologisk mångfald	28
4. Klimatåtgärder.....	32
5. Styrning	35
6. Finansiering.....	39

Denna granskning av genomförandet av miljöpolitiken 2025 – den fjärde sedan kommissionen inledde denna process 2016¹ – är en periodisk rapport om genomförandet av Europeiska unionens (EU:s) miljölagstiftning och miljöpolitik. Detta paket om granskning av genomförandet av miljöpolitiken omfattar detta meddelande med fokus på EU-omfattande trender, och 27 rapporter om läget för genomförandet i varje medlemsstat. I dessa rapporter rekommenderas också ”prioriterade åtgärder” som varje medlemsstat bör vidta.

I. Genomförandets roll i EU:s miljölagstiftning och miljöpolitik

1. Mål och utmaningar

Klimatförändringar, föroreningar och förlust av biologisk mångfald är några av de allvarligaste och mest akuta riskerna i dag, både globalt och i EU, och de förvärras av ohållbar resursanvändning². EU:s miljölagstiftning och miljöpolitik syftar till att hantera dessa risker, och under det senaste årtiondet har genomförandet förbättrats avsevärt. EU-omfattande indikatorer för cirkulär materialanvändning och resursproduktivitet visar på framsteg i medlemsstaternas övergång till en cirkulär ekonomi. Luftkvaliteten – och de därmed sammanhängande hälsofördelarna – har också förbättrats avsevärt. Både industriutsläppen och antalet industriolyckor har minskat märkbart. Det har också skett en betydande ökning av skyddade områden i hela EU, vilket innebär att EU är på rätt väg mot att uppnå målet i det globala ramverket för biologisk mångfald om 30 % lagligt skyddade landområden. EU:s klimatmål för 2030 är också inom räckhåll³, men det finns samtidigt brister i genomförandet. Framstegen på vissa områden måste påskyndas för att man ska kunna minska pågående skador och tillhörande kostnader, uppnå målen för 2050 i EU:s åttonde miljöhandlingsprogram⁴ och bemöta människors oro.

Allt detta bör uppnås samtidigt som hänsyn tas till att **hållbarhet och konkurrenskraft går hand i hand**. Målet är att säkerställa att utfasning av fossila bränslen och naturskydd leder till en cirkulär, konkurrenskraftig ekonomi som ger tillbaka mer till naturen än den tar ut⁵. **För att uppnå detta mål är genomförande och förenkling avgörande.**

Upprepade och sammankopplade miljökatastrofer och risker – som översvämningar, torka, bränder och zoonotiska sjukdomar – visar att miljöskydd är en säkerhetsfråga. Exempelvis

¹ Se kommissionens meddelande från 2016 om en regelbunden granskning av genomförandet av miljöpolitiken: [Förverkliga fördelarna med EU:s miljöpolitik genom en regelbunden granskning av dess genomförande](#), COM(2016) 316 final, 27.5.2016. Se även [webbsidan med alla upplagor av granskningen av genomförandet av miljöpolitiken](#). Hittills har kommissionen antagit paket om granskning av genomförandet av miljöpolitiken vartannat eller vart tredje år: 2017, 2019 och 2022.

² [Det gemensamma forskningscentrumet, Cross-border and emerging risks in Europe \(inte översatt till svenska\)](#), 2024, dokument JRC137818; [Världsekonometiskt forum, Global Risks Report, 2025](#); [Trust m.fl., Planetary Solvency – Finding our balance with nature – Global risk management for human prosperity](#), University of Exeter, 2025; [Europeiska miljöbyrån, Ledare – Dags att sätta fart mot ett hållbart och motståndskraftigt Europa](#), 24.9.2024, [Europeiska miljöbyrån, Editorial – Why Europe needs to stay the course to sustainability in a changing world \(inte översatt till svenska\)](#), 16.12.2024; [Europeiska miljöbyrån, rapport om miljösituationen 2025, offentliggörs 30.9.2025](#); [Richardson m.fl., ”Earth beyond six of nine planetary boundaries”](#), *Sci. Adv.* 9, 2023.

³ Meddelande av den 27 maj 2025, *Delivering the Union’s 2030 energy and climate objectives*, COM(2025) 274 (inte översatt till svenska).

⁴ [Åttonde miljöhandlingsprogrammet](#), EUT L 114, 12.4.2022, s. 22.

⁵ [Given för en ren industri: en gemensam färdplan för konkurrenskraft och fossilfrihet](#), dokument COM(2025) 85 final, 26.2.2025.

innebär åtgärder till skydd för naturen att vi även säkrar de 234 miljarder euro i ekosystemtjänster som naturen för närvarande tillhandahåller vår ekonomi⁶. Minskade föroreningar förbättrar människors hälsa, vattenförvaltning och natur. Den cirkulära ekonomin minskar föroreningarna från utvinning och avfall och förbättrar resurseffektiviteten (inklusive vattneffektiviteten) och därmed den ekonomiska säkerheten⁷. Höga miljöstandarder driver på innovation inom den privata sektorn – EU:s globalt konkurrenskraftiga sektor för ren teknik – vilken också är en viktig drivkraft för den gröna omställningen, både i EU och globalt⁸. Sammanfattningsvis **är miljöpolitiken en nyckelfaktor för EU:s konkurrenskraft**.

För att uppnå dessa mål krävs en konsekvent, långsiktig och välfinansierad strategi för hela samhället, både på EU-nivå och på medlemsstatsnivå. Varje aktör måste göra sin del.

2. Hur granskningen av genomförandet av miljöpolitiken styr genomförandet

Det primära ansvaret för genomförandet av EU:s miljölagstiftning och miljöpolitik på plats ligger hos medlemsstaterna⁹. Kommissionen stöder medlemsstaternas genomförandearbete på många sätt. Till exempel genom politiska och tekniska dialoger, vägledning om tolkningen av relevanta lagstiftningsbestämmelser, EU-finansiering genom t.ex. Life, sammanhållnings- och regionalfonderna, den gemensamma jordbrukspolitiken och faciliteten för återhämtning och resiliens samt tillhandahållande av tekniskt bistånd (kunskap, bästa praxis, utbildning)¹⁰.

Vid behov vidtar kommissionen även verkställighetsåtgärder genom överträdelseförfaranden, i sin roll som fördragets väktare¹¹. Kommissionens verkställande roll och dess roll i att styra EU-finansieringen mot miljöprioriteringar i medlemsstaterna är komplementära. På vissa villkor kan EU-finansiering användas för att förebygga eller stoppa överträdelser. Samtidigt fungerar överträdelseförfaranden inom miljöområdet som ett starkt incitament att rikta EU-finansieringen mot att åtgärda sådana överträdelser.

Granskningen av genomförandet av miljöpolitiken är ett ytterligare verktyg för att övervaka och stödja genomförandet.

- **Övervakning av genomförandet I granskningen av genomförandet av miljöpolitiken görs en inventering av genomförandet av EU:s lagstiftning och politik i**

⁶ [Eurostat, Accounting for ecosystems and their services in the European Union \(inte översatt till svenska\), 2021.](#)

⁷ [Europeisk strategi för vattenresiliens, meddelande av den 4 juni 2025, COM\(2025\) 280.](#)

⁸ [En konkurrenskraftskompass för EU, dokument COM\(2025\) 30 final, 29.1.2025; Given för en ren industri: en gemensam färdplan för konkurrenskraft och fossilfrihet, dokument COM\(2025\) 85 final, 26.2.2025; Politiska riktlinjer för kommissionen 2024–2029; Rådets strategiska agenda för 2024–2029; Europeiska investeringsbanken, Financing and commercialisation of cleantech innovation \(inte översatt till svenska\), 2024.](#)

⁹ Artikel 4.3 i EU-fördraget och artikel 197.1 i EUF-fördraget.

¹⁰ Artikel 197.2 i EUF-fördraget: ”Unionen får stödja medlemsstaternas ansträngningar att förbättra sin administrativa förmåga att genomföra unionsrätten. Sådana åtgärder får bestå särskilt i att underlätta utbyte av information och av offentliga tjänstemän och att främja utbildningsprogram.”

¹¹ Artikel 17 i EU-fördraget och artiklarna 258–260 i EUF-fördraget; [Meddelande från kommissionen – EU-rätten: Bättre resultat genom bättre tillämpning, EUT C 18/10, 19.1.2017; Meddelande från kommissionen, Verkställande av EU-rätten för ett EU som levererar, 13.10.2022; Årsrapport om kontroll av unionsrättens tillämpning.](#)

medlemsstaterna med hjälp av harmoniserade uppgifter och metoder för att möjliggöra riktmärkning och jämförelser mellan medlemsstaterna och över tid. Granskningen av genomförandet av miljöpolitiken bygger på uppgifter från bland annat kommissionen, Europeiska miljöbyrån och nationella myndigheter. Granskningen av genomförandet av miljöpolitiken ökar medvetenheten hos medlemsstaternas myndigheter och allmänheten i stort om de viktigaste bristerna och behoven vad gäller genomförande och investeringar inom alla viktiga områden inom EU:s miljölagstiftning och miljöpolitik: cirkulär ekonomi och avfall, nollförorening, natur och biologisk mångfald, klimat, styrning och finansiering¹².

- **Stöd till genomförandet. I granskningen av genomförandet av miljöpolitiken kartläggs god praxis och utmaningar i medlemsstaterna, och förbättringar och lösningar samt ”prioriterade åtgärder” rekommenderas.** Detta hjälper beslutsfattare i medlemsstaterna och i kommissionen att prioritera resurser, såsom EU-medel och tekniskt stöd, när de genomför EU:s miljölagstiftning. Detta är särskilt relevant inom ramen för EU:s nästa budget (den fleråriga budgetramen)¹³. För att övervaka och stödja genomförandet innehåller detta meddelande om granskningen av genomförandet av miljöpolitiken bilagor med en översikt över alla prioriterade åtgärder, per område och per medlemsstat, samt en resultattavla som visar en positiv, neutral eller negativ bedömning per område och per medlemsstat av läget för genomförandet av miljölagstiftningen. I granskningen framhävs såväl det aktuella läget som trenderna, medan de prioriterade åtgärderna och resultattavlan för närvarande är inriktade på nödvändiga åtgärder.

Granskningen av genomförandet av miljöpolitiken är ett politiskt instrument som ger en bild av hur långt genomförandet av miljölagstiftningen har kommit i medlemsstaterna. Dess resultat medför inga rättsliga konsekvenser för kommissionens eller medlemsstaternas rättigheter och skyldigheter. Granskningen av genomförandet av miljöpolitiken påverkar inte kommissionens befogenheter att bedöma medlemsstaternas efterlevnad av EU-lagstiftningen, till exempel inom ramen för överträdelseförfaranden.

Genom att identifiera problem och tillhandahålla lösningar kommer granskningen att vara det centrala verktyget för att stödja genomförandedialogerna och lämna underlag till de årliga lägesrapporterna om efterlevnad och genomförande, mot bakgrund av förenklingsmålet¹⁴. **Genomförande och förenkling går hand i hand eftersom de har samma syfte: att uppnå målen på ett kostnadseffektivt sätt.** Genom att fastställa prioriterade åtgärder på kort och medellång sikt underlättar granskningen av genomförandet av miljöpolitiken genomförandet av **det åttonde miljöhandlingsprogrammet** och fungerar som underlag för den **europiska planeringsterminen**.

¹² Flera av EU:s miljölagar som antagits i enlighet med lagstiftningsprogrammet för den europeiska gröna given mellan 2019 och i dag trädde i kraft först efter det att denna granskning av genomförandet av miljöpolitiken hade utarbetats, eller kommer att träda i kraft i framtiden. Detta gäller exempelvis det reviderade direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse, det reviderade luftkvalitetsdirektivet, förordningen om restaurering av natur och EU:s förordning om motverkande av avskogning. För tydlighetens skull finns anmärkningar om dessa i texten till detta meddelande om granskningen av genomförandet av miljöpolitiken och landsrapporterna där så är lämpligt, men i denna granskning bedöms inte medlemsstaternas efterlevnad av dessa lagar.

¹³ [Meddelande från kommissionen, Vägen till nästa fleråriga budgetram, dokument COM\(2025\) 46 final, 11.2.2025.](#)

¹⁴ [Meddelande från kommissionen, Ett enklare och snabbare Europa: Meddelande om genomförande och förenkling, dokument COM\(2025\) 47 final, 11.2.2025.](#)

3. Betydande brister i fråga om genomförande och investeringar

I denna granskning av genomförandet av miljöpolitiken fastställs läget för genomförandet av EU:s miljölagstiftning och miljöpolitik

- för varje temaområde, för hela EU, i del II i detta meddelande,
- för varje medlemsstat, inom varje temaområde, i de enskilda landsrapporter som åtföljer detta meddelande.

Granskningen av genomförandet av miljöpolitiken visar på framsteg när det gäller resursanvändning och cirkularitet, renare luft och vatten, skyddade naturområden och klimatet. Medlemsstaterna har dock ännu inte uppfyllt alla sina skyldigheter enligt EU:s miljölagstiftning¹⁵.

Bristerna i genomförande finns i varierande grad inom alla områden i EU:s miljölagstiftning och alla medlemsstater (se förteckningen över prioriterade åtgärder i bilaga 1). Av de 96 prioriterade åtgärder som rekommenderas medlemsstaterna rör 22 cirkulär ekonomi och avfall, 36 vatten och föroreningar, 28 natur och biologisk mångfald, 9 styrning och 1 finansiering.

Nationella myndigheter och nationella domstolar, som är de som i första hand ansvarar för genomförandet av EU-lagstiftningen, har med kommissionens stöd strävat efter att genomföra och tillämpa EU:s miljöregler. Antalet miljörelaterade domstolsmål, överträdelseärenden, framställningar och klagomål, både på nationell nivå och EU-nivå, återspeglar dock det otillräckliga genomförandet av EU:s miljölagstiftning. **I vissa fall finns det betydande skillnader mellan regioner inom en och samma medlemsstat.**

När kommissionen upptäcker en överträdelse som omfattas av dess verkställighetsprioriteringar och som inte snabbt löses genom bilaterala kontakter, kan den vidta verkställighetsåtgärder i enlighet med artikel 258 i EUF-fördraget. **I mer än 90 % av målen avslutas överträdelseförfarandet utan att det hänskjuts till Europeiska unionens domstol (EU-domstolen)¹⁶. Detta visar att kommissionen och medlemsstaten ofta är överens om tolkningen av reglerna och om de åtgärder som krävs för att säkerställa efterlevnaden.** Men kostnaden för miljöförstörelsen kan ha pågått i månader och ibland år.

Den 2 april 2025 pågick **309 överträdelseförfaranden** avseende EU:s miljölagstiftning, med undantag för klimatlagstiftningen. Detta är omkring 19 % av kommissionens totala ärendebelastning inom alla EU-rättens områden. Dessa 309 förfaranden fördelar sig enligt följande:

- 24 % rör den cirkulära ekonomin och avfall. 45 % rör nollförorening, 24 % rör natur och biologisk mångfald och 7 % rör styrning.

¹⁵ Se de enskilda landsrapporterna om granskningen av genomförandet av miljöpolitiken 2025 och [halvtidsöversynen av det åttonde miljöhandlingsprogrammet](#). Se även [Det gemensamma forskningscentrumet, Delivering the EU Green Deal – Progress towards targets \(inte översatt till svenska\), 2025](#).

¹⁶ [Kommissionen, Stocktaking report on the Commission working methods for monitoring the application of EU law \(inte översatt till svenska\), 14.7.2023](#).

- 5 % rör **bristande kommunikation** (underlåtenhet att meddela kommissionen de nationella bestämmelser som införlivar EU-direktiven), 25 % rör **bristande överensstämmelse** (underlåtenhet att säkerställa att nationella bestämmelser införlivar EU-direktiv på ett korrekt, tydligt och exakt sätt) och 70 % rör **dålig tillämpning** (underlåtenhet att fullgöra väsentliga skyldigheter enligt EU-lagstiftningen, såsom miljömål).
- I 62 fall (20 % av 309 överträdelseärenden om EU:s miljölagstiftning) har domstolen meddelat ett **avgörande som medlemsstaten ännu inte har följt**.

I vissa fall kan kommissionen begära att domstolen ålägger en medlemsstat ett schablonbelopp och/eller ett löpande vite för underlåtenhet att följa en tidigare dom från domstolen. När det gäller EU:s miljölagstiftning betalar fem medlemsstater för närvarande sanktionsavgifter till EU:s budget eftersom de ännu inte har uppfyllt kraven. I tabell 1 nedan anges de sanktionsavgifter som definitivt har betalats sedan sanktionsavgifterna blev möjliga tack vare Maastrichtfördraget 1992, även om alla dessa sanktionsavgifter i praktiken har beslutats och betalats under de senaste 15 åren. **Sammanlagt uppgår dessa sanktionsavgifter till nästan 1,2 miljarder euro.**

Tabell 1 – Totala enhetsbelopp och löpande viten som medlemsstaterna betalat i enlighet med artikel 260 i EUF-fördraget i pågående ärenden om bristande efterlevnad av miljölagstiftningen den 2 april 2025

<i>Medlemsstat</i>	<i>Totalt betalat i euro</i>
Italien	806 399 685
Grekland	232 962 511
Spanien	90 510 924
Irland	17 225 744
Rumänien	8 000 400
Totalt	1 155 099 265

Utöver bristerna i genomförandet finns det ett investeringsgap mellan medlemsstaternas nuvarande miljöutgifter och utgiftsnivån som är nödvändig för att täppa till bristerna i genomförandet. Detta investeringsgap uppgår till 122 miljarder euro per år, vilket motsvarar 0,8 % av EU:s BNP¹⁷. Gapet varierar avsevärt mellan medlemsstaterna, från 0,1 % till 2,9 % av den nationella BNP. Av investeringsgapet gäller 48 % föreningar, inklusive vattenförvaltning. Natur och biologisk mångfald står för 30 %. Den cirkulära ekonomin och avfallet står för återstående 22 %. Dessa uppskattningar av investeringsgapet omfattar inte de nödvändiga investeringarna i begränsning av och anpassning till klimatförändringarna.

4. Ett fullständigt, snabbt, rättvist och kostnadseffektivt genomförande är avgörande

Genomförandet är en viktig prioritering för kommissionen. I det senaste meddelandet om ett enklare och snabbare Europa erinras om vikten av snabba och beslutsamma verkställighetsåtgärder och om behovet av att kommissionen ”fortsätt(er) att följa sitt

¹⁷ Källa: GD Miljös beräkningar, 2025.

strategiska tillvägagångssätt och prioritera överträdelser som har störst inverkan på offentliga intressen och affärsintressen”¹⁸.

På grund av bristerna i genomförandet av EU:s miljölagstiftning drabbas EU för närvarande av stora kostnader för att inte genomföra lagstiftningen, t.ex. förtida dödsfall – ett av tio dödsfall i EU kan kopplas till föroreningar¹⁹ –, sjukdomskostnader, inklusive hälso- och sjukvårdskostnader och förlorad produktivitet, saneringskostnader och minskade ekosystemtjänster²⁰.

Med tanke på dessa typer av kostnader inom de tre huvudområdena i EU:s miljölagstiftning – cirkulär ekonomi och avfall, nollförorening och natur/biologisk mångfald – har en ny studie konstaterat att **kostnaden för att inte fullt ut genomföra EU:s miljölagstiftning och miljöpolitik uppgår till minst 180 miljarder euro per år**²¹.

Med andra ord kostar genomförandegapet EU 180 miljarder euro per år, men det skulle krävas mindre än så för att åtgärda det (122 miljarder euro per år). Detta innebär att ett fullständigt och kostnadseffektivt genomförande av EU:s miljölagstiftning i tid är en investering, eftersom det är mycket dyrare att hantera konsekvenserna av miljöförstöringen, och dessa konsekvenser äger rum i dag.

5. Viktiga faktorer för ett bra genomförande

Genomförandet av EU:s miljölagstiftning och miljöpolitik kräver en varaktig insats som bygger på långsiktig planering, en god kunskapsbas, samarbete med regionala och lokala myndigheter, robust infrastruktur och finansiering samt berörda parter som är med på noterna.

Mot bakgrund av kommissionens erfarenhet av att diskutera genomförandet med medlemstaterna i samband med överträdelseförfaranden, begäran om finansiering och begäran om tekniskt bistånd är det möjligt att identifiera **fem nyckelfaktorer som skiljer ett bra genomförande från ett dåligt genomförande.**

¹⁸ [Meddelande från kommissionen, Ett enklare och snabbare Europa: Meddelande om genomförande och förenkling, dokument COM\(2025\) 47, 11.2.2025.](#)

¹⁹ [Europeiska miljöbyrån/Det gemensamma forskningscentrumet, Second zero pollution monitoring and outlook 2025.](#)

²⁰ Ekosystemtjänster är de tjänster som naturen för närvarande tillhandahåller vår ekonomi gratis – till exempel erosionsövervakning, markkvalitet, temperaturkontroll, översvämningsskydd, vattenlagring, pollinering och koldioxidlagring. Europeiska centralbanken har uppskattat att nästan 75 % av banklånen till företag i euroområdet beviljas företagen som är starkt beroende av minst en ekosystemtjänst. Se [Frank Elderson, ”Taking account of nature, naturally”, 19.11.2024.](#) Ekosystemtjänster är mycket svåra eller mycket dyra att ersätta. Nätverket av centralbanker och tillsynsmyndigheter för miljöanpassning av det finansiella systemet (NGFS) belyser de makroekonomiska effekterna av minskade ekosystemtjänster. Se [NGFS, Nature-related Financial Risks: a Conceptual Framework to guide Action by Central Banks and Supervisors, juli 2024.](#) Se även [kommissionens uttalande om det akuta behovet av EU-åtgärder för att bevara naturen och skydda den biologiska mångfalden för att undvika utrotning av arter \(2024/2995\(RSP\)\), 18.12.2024;](#) [Mundaca och Heintze, ”Banking on ecosystem services”, Ecological Economics, volym 224, 2024;](#) [IPBES, Nexus Assessment Report, 16.12.2024;](#) och [IPBES, Transformative Change Report, 18.12.2024.](#)

²¹ [Studie från Logika Group/EMRC/RPA Europe, april 2025.](#) Detta inbegriper mål som fastställs i strategier och handlingsplaner och utesluter klimatlagstiftning och klimatpolitik.

Dessa faktorer är 1) integrering av miljömål i den offentliga politiken genom politisk dialog och val om fördelning av genomförandekostnaderna mellan berörda parter, 2) finansiering, 3) administrativ kapacitet, särskilt för att säkerställa lämplig planering och samordning, 4) digitala data, och 5) allmänhetens roll i miljöbeslut och tillgång till rättslig prövning.

Alla berörda parter – från kommissionen till medlemsstaterna, regionala och lokala myndigheter, den privata sektorn, det civila samhället och hushållen – strävar efter sitt gemensamma intresse i genomförandet av miljöpolitiken.

Integrering av miljömål i den offentliga politiken genom politiska dialoger och val om fördelning av kostnaderna för genomförandet mellan berörda parter

Erfarenheten av genomförandet visar att det är viktigt att se till att miljöpolitiken integreras tillräckligt i utformningen och genomförandet av den offentliga politiken på ett systematiskt, tidigt och övergripande sätt. Detta innebär till exempel att ta hänsyn till den offentliga politikens, budgetens och ekonomins inverkan på miljön – och i slutändan på människors hälsa och säkerhet. Denna relation fungerar också i andra riktningen: det är avgörande att ta hänsyn till miljökonsekvenserna för den offentliga politiken, budgeten och ekonomin.

En annan aspekt av miljöintegrationen rör fördelningen av kostnaderna för genomförandet mellan berörda parter. Detta kräver rättvisa och stabila politiska beslut i rätt tid. Luft-, natur- och vattenpolitiken kräver till exempel att skyldigheter åläggs olika intressenter, såsom den offentliga sektorn, industrin, jordbruket och hushållen. Att balansera återställande av natur, jordbruk, bostäder, industri och hållbar energi kräver beslut om markanvändning. Varje medlemsstat kan besluta att fördela genomförandekostnaderna mellan berörda parter mot bakgrund av sin egen situation – på nationell nivå och ibland på regional och lokal nivå – för att få rätt balans. Detta kräver tidiga och omfattande dialoger och samråd, erkännande av gemensamma intressen och stabila och förutsägbara rättsliga ramar som inte riskerar att ogiltigförklaras av domstolarna.

Till exempel är 2024 års avtal om ett grönt Danmark en milstolpe i detta avseende. Visionen för denna breda politiska kompromiss – med stöd från berörda parter inom jordbruket, miljöområdet och andra områden samt de flesta politiska partier – är i synnerhet en skatt på utsläpp från boskap, lantbrukskalk och dränerade torvmarker inom jordbruket och omställning av omkring 400 000 hektar jordbruksmark till natur och skogar i Danmark²².

Det kan kontrasteras mot det faktum att **ju senare miljöproblemen åtgärdas, desto högre blir de ackumulerade miljökostnaderna, tills de blir så stora att de kräver drastiska kortsiktiga åtgärder som kan orsaka starkt motstånd från berörda parter.** I sådana scenarier kommer uteblivna eller försenade miljöåtgärder sannolikt att utlösa domstolsmål som orsakar ytterligare förseningar och minskar utrymmet för politisk dialog och lösning.

Finansiering

En viktig möjliggörande faktor för genomförandet av miljöpolitiken är finansiering. För närvarande förlitar sig medlemsstaterna inte särskilt mycket på miljöbeskattning. Medlemsstaterna får vidare överväga hur de ska styra företagens och konsumenternas val samtidigt som de tar in skatteintäkter som skulle kunna användas för att åtgärda

²² Ministeriet for grøn trepart, ”Bred politisk aftale om Den Grønne Trepert”, 18.11.2024.

investeringsgapet. År 2022 varierade miljöskatteintäkterna i förhållande till BNP i hela EU från 0,9 % (Irland) till 5,6 % (Grekland)²³.

Skatter, system för utökat producentansvar och andra mekanismer skulle kunna användas för att bättre genomföra principen om att förorenaren betalar. Att få in privat finansiering kräver lämpliga incitament, till exempel att uppmuntra företag att värdera ekosystemtjänster på lämpligt sätt och att betala för dem²⁴.

Vidare har medlemsstaterna betydande miljöskadliga utgifter, såsom subventioner för fossila bränslen²⁵. Detta leder till olika typer av offentliga utgifter som motverkar varandra, vilket minskar utgifternas effektivitet och bromsar den gröna omställningen. Både denna granskning av genomförandet av miljöpolitiken och paketet om den europeiska planeringsterminen 2024 rekommenderar en minskning av miljöskadliga utgifter.

Utgifterna bör också kanaliseras till grön forskning och utveckling, eftersom det avsevärt kan påskynda tekniska framsteg och marknadsantagande, vilket minskar kostnaderna för genomförandet av miljöpolitiken²⁶.

Administrativ kapacitet

Genomförandet av miljöpolitiken kräver tillräcklig personal, kompetens, budgetar, data och digitalisering på nationell, regional och lokal nivå. Syftet med förbättrad administrativ kapacitet på miljöområdet är att åstadkomma resultat – såsom administrativa och rättsliga beslut eller infrastruktur – på ett effektivt och snabbt sätt. Detta gynnar den offentliga och privata sektorn och i slutändan miljön och människors hälsa och säkerhet. Detta måste underbyggas genom adekvat insamling och övervakning av uppgifter, tillsynsorgan med inspektionsbefogenheter och specialiserad polis och åklagare samt specialiserade domstolar.

Kommissionen bistår medlemsstaterna i detta avseende genom EU-finansiering och genom initiativet ComPAct, instrumentet för tekniskt stöd och programmen för kapacitetsuppbyggnad och tekniskt bistånd inom ramen för Byrån för tekniskt bistånd och informationsutbyte (se del II, avsnitt 5 nedan)²⁷. Antalet begäranden om tekniskt stöd från medlemsstaterna överskrider ständigt de tillgängliga resurserna och visar hur intressanta och användbara dessa verktyg är när det gäller att eventuellt ta itu med och stödja den administrativa kapaciteten i medlemsstaterna.

²³ Källa: [Environmental tax statistics – Statistics Explained – Eurostat](#).

²⁴ Bland annat genom kommissionens kommande färdplan om naturkrediter (“Roadmap towards Nature Credits”).

²⁵ [Jan Nill, generaldirektoratet för ekonomi och finans, Europeiska kommissionen, Fossil Fuel Subsidies in EU Member States – Trends and Analytical Challenges, \(inte översatt till svenska\) diskussionsunderlag 214, 2024.](#)

²⁶ I paktens för forskning och innovation i Europa (2021) bekräftas ett investeringsmål på 3 % av BNP för FoU. Detta upprepades bland annat i Europeiska rådets slutsatser av den 17–18 april 2024. Se även [ECORYS/Ramboll-studien, The economic and competition benefits of environmental policy \(inte översatt till svenska\), Europeiska unionens publikationsbyrå, 2024.](#)

²⁷ Se [Kommissionens meddelande Förbättra det europeiska dataområdet för offentlig förvaltning \(ComPAct\), 25.10.2023, dokument COM\(2023\) 667 final; hemsidan för Europeiska kommissionens instrument för tekniskt stöd; och hemsidan för Byrån för tekniskt bistånd och informationsutbyte.](#)

Administrativ kapacitet för genomförandet av miljöpolitiken kräver också lämplig planering och samordning. Detta kräver en sammanhängande långsiktig planering för att hitta kopplingar mellan olika politikområden. Ett överdimensionerat träldat kraftverk eller förbränningsugnar kommer till exempel sannolikt att orsaka betydande miljöpåverkan. Omvänt kan ett enda projekt skapa synergieffekter och främja flera miljömål samtidigt. Till exempel kan återställande av våtmark bidra till koldioxidbindning, översvämningsskydd och artåterhämtning samtidigt.

Ett mer integrerat helhetsgrepp – till exempel att sammanföra myndigheter inom olika politikområden eller regioner – tenderar därför att vara mer långsiktigt, inkluderande, konsekvent, ändamålsenligt och effektivt²⁸. Silobaserade, fragmenterade metoder tenderar däremot att vara mer kortsiktiga, oförenliga (eller duplicerande) och löper större risk att fångas upp av särintressen.

Innan verksamhet med sannolikt betydande miljöpåverkan godkänns bör till exempel alla relevanta miljöaspekter systematiskt bedömas för att förebygga och minska miljörisiker. **Om de är väl utformade och väl genomförda – med rätt tidsplan, kunskap och mänskliga och digitala resurser – kan miljökonsekvensbedömningar och miljötillstånd vara snabba och anpassas till konkurrenskraftsmålet.** Under 2022 tillhandahöll kommissionen rekommendationer och vägledning som bidrog till att förenkla och påskynda tillståndsgivningen för projekt för förnybar energi och fortsätter att ge stöd till medlemstaterna i detta avseende²⁹.

Genomförandet av nationell miljöpolitik på regional och lokal nivå måste också stödjas. Detta kräver vertikal samordning mellan nationella, regionala och lokala myndigheter ("flernivåstyre"). I vissa medlemsstater har regionala eller lokala myndigheter befogenheter att vidta miljöåtgärder, men de har inte alltid den personal, den kompetens och den budget som krävs. Nationella miljöbyråer har en stödjande funktion genom att tillhandahålla kunskap, tekniskt stöd eller samordningstjänster, men detta är ibland otillräckligt för att säkerställa snabba och effektiva åtgärder på lokal nivå.

Digitala data

En annan avgörande faktor för genomförandet av miljöpolitiken är tillgången till och användningen av digitala data. Data om miljösituationen och om miljöpolitiken är avgörande för att stödja beslutsfattandet och den vetenskapliga kunskapen, övervaka framstegen och möjliggöra riktmärkning, utvärdering av politiken och ansvarsskyldighet. Detta kräver insamling, analys och spridning av data som är sökbara, tillgängliga, kompatibla och återanvändbara (Fair) och som har rätt nivå av detaljer, frekvens och

²⁸ Se t.ex. [Scientific Advice Mechanism, One Health governance in the European Union, 2024](#), sidorna 13–14 om en integrerad strategi och [IPBES Nexus Report, 2024](#), som hänvisar till en fragmenterad förvaltning av biologisk mångfald, vatten, livsmedel, hälsa och klimatförändring där olika institutioner och aktörer ofta arbetar med skilda och silobaserade politiska agendor, vilket leder till motstridiga mål och dubbelarbete.

²⁹ [Kommissionens rekommendation om påskyndande av tillståndsförfaranden för projekt för förnybar energi och underlättande av energiköpsavtal, 18.5.2022, dokument C/2022/3219 final](#) och [Vägledning till medlemstaterna om god praxis för påskyndande av tillståndsförfaranden för projekt för förnybar energi och underlättande av energiköpsavtal, 18.5.2022, dokument SWD\(2022\)0149 final](#).

användarvänlighet³⁰. Estland utmärker sig särskilt för sin omfattande och utbredda användning av digitala data för miljöövervakningsändamål, inbegripet avfallshantering.

Vad gäller medlemsstaterna är ett fullständigt genomförande av miljöinformationsdirektivet det absoluta minimum som krävs i detta avseende, men genom att använda mer och bättre data stöder man genomförandet av miljöpolitiken som helhet. Digitala data från teknik som utvecklas snabbt, såsom jordobservation och Copernicussystemet, ger i allmänhet nya möjligheter att säkerställa miljöefterlevnad på ett effektivare sätt³¹. Det är också viktigt att förbättra befintliga datamängder. Kommissionen noterade till exempel nyligen att medlemsstaterna ”inte kommit tillräckligt långt med att digitalisera vattenuppgifter”³². I detta avseende är det viktigt att hitta rätt balans mellan tillgången till data och skyddet av affärshemligheter eller offentliga myndigheters konfidentiella förfaranden.

Allmänhetens deltagande i miljöbeslut och tillgång till rättslig prövning

Slutligen visar bristerna i genomförandet att allmänhetens deltagande i miljöbeslut på nationell nivå och tillgång till rättslig prövning i de nationella domstolarna inte har varit tillräckligt. Att se till att dessa verktyg är effektiva är en viktig del av genomförandet av miljöpolitiken.

Berörda parter har en viktig uppgift när det gäller att bidra med fakta och bedömningar till miljöbeslut, inom ramen för det förfarande som fastställs i direktivet om miljökonsekvensbedömning och direktivet om strategisk miljöbedömning. Berörda parter är lika viktiga för verkställigheten av EU:s miljölagstiftning genom de nationella domstolarna. Det nya miljöbrottsdirektivet och utvärderingen av direktivet om miljöansvar lägger grunden för mer verkningsfulla rättsmedel och sanktioner.

Vad gäller medlemsstaterna är det viktigt att de genomför det reviderade miljöbrottsdirektivet, ökar avskräckningseffekten genom inspektioner och sanktioner, och upprätthåller tillsynsorgan med tillräckliga resurser samt specialiserad polis och åklagare samt specialiserade domstolar.

Från kommissionens sida är prioriteringen att fortsätta att stödja nationella tillsynsorgan och rättsliga organ genom information, utbildning och utbyte av bästa praxis. En annan prioritering är att förbättra den rättsliga ramen för genomförbara rättigheter, tillgång till rättslig prövning och sanktioner i sektorsspecifik lagstiftning. Exempelvis återspeglar det nyligen reviderade luftkvalitetsdirektivet och direktivet om industriutsläpp förbättringar i detta avseende³³. Slutligen slutförde kommissionen sin utvärdering av miljöansvarsdirektivet i april 2025 (se nedan, del II.5).

³⁰ [Åttonde miljöhandlingsprogrammet](#), artikel 3 y; [halvtidsöversynen av det åttonde miljöhandlingsprogrammet](#), punkt 3.7.

³¹ Se <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC140211>.

³² [Rapport från kommissionen till rådet och Europaparlamentet om genomförandet av ramdirektivet för vatten \(2000/60/EG\) och översvämningsdirektivet \(2007/60/EG\)](#), dokument COM(2025) 2 final, 4.2.2025.

³³ [Europaparlamentets och rådets direktiv \(EU\) 2024/2881 av den 23 oktober 2024 om luftkvalitet och renare luft i Europa \(omarbetning\)](#), EUT L, 2024/2881, 20.11.2024; [Europaparlamentets och rådets direktiv \(EU\) 2024/1785 av den 24 april 2024 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp \(samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar\) och rådets direktiv 1999/31/EG om deponering av avfall](#), EUT L, 2024/1785, 15.7.2024.

6. Slutsats

EU:s miljölagstiftning och miljöpolitik bidrar till EU:s välbefinnande, konkurrenskraft och säkerhet och är avgörande för att uppnå en hållbar utveckling. Kommissionen kommer att fortsätta att förbättra genomförandet av EU:s miljölagstiftning och miljöpolitik genom att stödja medlemsstaterna med teknisk kapacitet och finansiering, och genom förenkling och verkställighet när så är lämpligt.

Genomförandet av vissa områden av miljölagstiftningen och miljöpolitiken i EU har förbättrats avsevärt, med direkta effekter när det gäller att rädda liv och undvika kostnader. Framstegstakten bör dock påskyndas för att uppfylla kraven i EU:s miljölagstiftning och målen för 2030 och 2050 i det åttonde miljöhandlingsprogrammet. Dessa mål återspeglar vetenskapliga bedömningar och EU:s internationella åtaganden.

Fram till dess att EU:s medlemsstater överbryggat genomförandegapet uppstår betydande kostnader för icke-genomförande – minst 180 miljarder euro per år, utan att räkna klimatlagstiftning och klimatpolitik. Detta är kostnaden för förlorade liv, sjukdomar, hälso- och sjukvård, sanering och minskade ekosystemtjänster. Det omfattar inte andra kostnader som är svårare att kvantifiera, som försämrade efterlevnad av rättsstatsprincipen och principen om lika villkor. Det viktiga är att kostnaden för genomförandet är mycket lägre än kostnaden för icke-genomförande. Genomförandet är en sund investering.

Genomförandet av miljöpolitiken i medlemsstaterna skulle kunna förbättras genom bättre integrering av miljömål i den offentliga politiken, genom politiska dialoger och val om fördelning av omställningskostnader mellan berörda parter, finansiering, ökad administrativ förmåga, effektiv användning av digitala data samt allmänhetens deltagande och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor. Alla delar av samhället – såsom nationella och regionala myndigheter, lokala myndigheter, den privata sektorn och det civila samhället i stort – har ett gemensamt intresse av att använda dessa påtryckningsmedel för att göra genomförandet av miljöpolitiken enklare och mer kostnadseffektivt.

II. Läget för genomförandet av EU:s miljölagstiftning och miljöpolitik

1. Cirkulär ekonomi och avfall

Bakgrund: långsiktiga mål och trender, nyckelindikatorer och nyckellagstiftning på detta område

Såsom framhålls i meddelandet om konkurrenskraftskompassen och meddelandet om given för en ren industri³⁴ är EU:s konkurrenskraft, sysselsättningstillväxt, ekonomiska säkerhet, resiliens, klimatneutralitet och övergripande miljömässiga hållbarhet beroende av en effektiv och cirkulär resursanvändning. Cirkulära metoder bidrar till att minska kostnaderna för tillverkningsföretag i EU, som i allmänhet spenderar mer än dubbelt så mycket på material som på arbete eller energi. Återanvändning och materialåtervinning är, samtidigt som deponeringen minskar, avgörande för att spara energi, minska utsläppen av växthusgaser, minska föroreningarna, öka försörjningstryggheten för råvaror och minska EU:s beroende av import från länder utanför EU. De skapar lokala arbetstillfällen och främjar innovation inom ny teknik för hållbar produkt- och materialhantering.

³⁴ [En konkurrenskraftskompass för EU, dokument COM\(2025\) 30 final, 29.1.2025](#); [Given för en ren industri: en gemensam färdplan för konkurrenskraft och fossilfrihet, dokument COM\(2025\) 85 final, 26.2.2025](#).

Denna granskning av genomförandet av miljöpolitiken rapporterar om medlemsstaternas genomförande av EU:s politiska ram för övergången till en cirkulär ekonomi i enlighet med 2020 års handlingsplan för den cirkulära ekonomin³⁵. Syftet är att skala upp cirkulära lösningar för att göra hållbara produkter till norm, omvandla avfall till ekonomiskt värde och fokusera på viktiga värdekedjor. Genom den införs en uppsättning lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder under produkters hela livscykel och mellan värdekedjor. Dessa omfattar förordningen om ekodesign för hållbara produkter³⁶, som kommer att införa prestanda- och informationskrav på produktgruppsbasis. Särskilda initiativ infördes för viktiga värdekedjor på grund av deras potential att förbättra cirkulariteten. Dessa omfattar till exempel EU:s strategi för hållbara och cirkulära textilier³⁷, batteriförordningen³⁸ och förordningen om förpackningar och förpackningsavfall³⁹.

I detta sammanhang syftar EU:s avfallspolitik till att bidra till den cirkulära ekonomin genom att utvinna högkvalitativa resurser från avfall, inklusive råvaror av avgörande betydelse. Huvudsyftet med EU:s avfallspolitik är att skydda miljön och människors hälsa från de negativa effekterna av generering och hantering av avfall.

Viktig lagstiftning på detta område omfattar ramdirektivet om avfall⁴⁰, deponidirektivet⁴¹, förordningen om batterier och förbrukade batterier⁴², den föreslagna förordningen om uttjänta fordon som ersätter det nuvarande direktivet⁴³, direktivet om avfall från elektrisk och elektronisk utrustning⁴⁴ och förordningen om avfallstransporter⁴⁵. Avfallshanteringsregler

³⁵ [En ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin – För ett renare och mer konkurrenskraftigt Europa, dokument COM\(2020\) 98 final, 11.3.2020.](#)

³⁶ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) 2024/1781 av den 13 juni 2024 om upprättande av en ram för att fastställa ekodesignkrav för hållbara produkter, om ändring av direktiv \(EU\) 2020/1828 och förordning \(EU\) 2023/1542 och om upphävande av direktiv 2009/125/EG, EUT L, 2024/1781, 28.6.2024.](#)

³⁷ [EU:s strategi för hållbara och cirkulära textilier, dokument COM\(2022\) 141 final, 30.3.2022.](#)

³⁸ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) 2023/1542 av den 12 juli 2023 om batterier och förbrukade batterier, om ändring av direktiv 2008/98/EG och förordning \(EU\) 2019/1020 och om upphävande av direktiv 2006/66/EG, EUT L 191, 28.7.2023, s. 1.](#)

³⁹ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) 2025/40 av den 19 december 2024 om förpackningar och förpackningsavfall, om ändring av förordning \(EU\) 2019/1020 och direktiv \(EU\) 2019/904 och om upphävande av direktiv 94/62/EG, EUT L, 2025/40, 22.1.2025.](#)

⁴⁰ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv, EUT L 312, 22.11.2008, s. 3.](#)

⁴¹ [Rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall, EGT L 182, 16.7.1999, s. 1, i dess ändrade lydelse.](#)

⁴² [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) 2023/1542 av den 12 juli 2023 om batterier och förbrukade batterier, om ändring av direktiv 2008/98/EG och förordning \(EU\) 2019/1020 och om upphävande av direktiv 2006/66/EG, EUT L 191, 28.7.2023, s. 1.](#)

⁴³ [Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om cirkularitetskrav för fordonskonstruktion och hantering av uttjänta fordon, om ändring av förordningarna \(EU\) 2018/858 och 2019/1020 och om upphävande av direktiven 2000/53/EG och 2005/64/EG, COM\(2023\) 451 final.](#)

⁴⁴ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/19/EU av den 4 juli 2012 om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning \(WEEE\), EUT L 197, 24.7.2012, s. 38.](#)

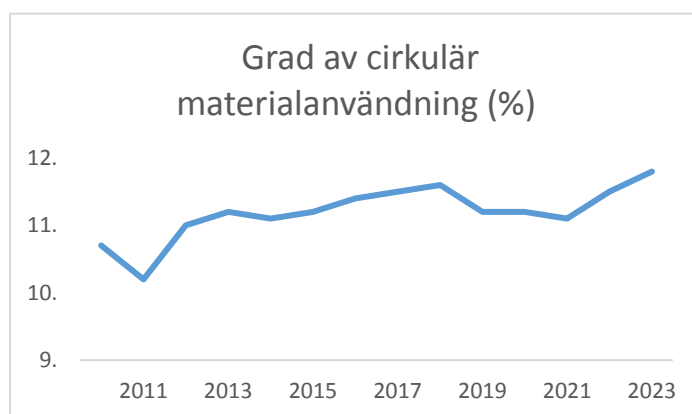
⁴⁵ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) 2024/1157 av den 11 april 2024 om transport av avfall, om ändring av förordningarna \(EU\) nr 1257/2013 och \(EU\) 2020/1056 och om upphävande av förordning \(EG\) nr 1013/2006, EUT L, 2024/1157, 30.4.2024.](#)

fastställs i dessa och i annan lagstiftning om långlivade organiska föroreningar, farligt avfall, återvinning av fartyg, gruvavfall och smörjoljor⁴⁶.

Även om det inte finns någon övergripande indikator för omställningen till en cirkulär ekonomi omfattar nyckelindikatorerna grad av cirkulär materialanvändning, som mäter andelen sekundära råvaror i EU:s efterfrågan på material, och resursproduktivitet, som mäter bruttonationalprodukten (BNP) som genereras per förbrukad enhet av inhemskt material (se figurerna nedan). Nyckelindikatorer för avfall är avfallsgenereringssiffror samt materialåtervinnings- och deponeringssiffror.

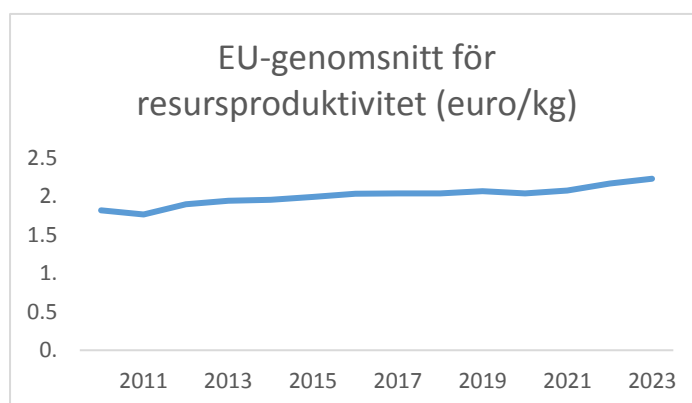
Nyckeltal på EU-nivå

Figur 1

Källa: Eurostat, ”Circular material use rate”, env_ac_cur, senast uppdaterad 13 november 2024, hämtad 10 december 2024, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/env_ac_cur/default/table?lang=en.

Figur 2

Källa: Eurostat, ”Resource productivity”, env_ac_rp, senast uppdaterad 7 augusti 2024, hämtad 10 december 2024, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/env_ac_rp/default/table?lang=en.

⁴⁶ Se https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling_sv.

Viktiga resultat

- Medlemsstaterna uppvisar små framsteg i sin övergång till en cirkulär ekonomi. Figur 1 visar att den EU-omfattande cirkulära materialanvändningen ökade från 11,2 % till 11,8 % mellan 2020 och 2023, medan målet i handlingsplanen för den cirkulära ekonomin är att fördubbla cirkularitetsgraden från 2020 till 22,4 % 2030. Det krävs därför större insatser, särskilt för att införa cirkularitetsåtgärder uppströms i hela värdekedjan⁴⁷, med fokus på avfallsgenerering och materialåtervinning.
- Vissa medlemsstater och regioner går i spetsen för omställningen när det gäller cirkularitetsindikatorer och genomförda åtgärder, medan andra släpar efter.
- Den cirkulära omställningen är absolut nödvändig, särskilt i den bebyggda miljön⁴⁸, för att minska påverkan (främst resursförbrukning och avfall), samtidigt som värdet av produkter och tillgångar inom systemet bibehålls och ytterligare miljömässiga, ekonomiska och sociala fördelar skapas⁴⁹.
- Trots ökad materialåtervinning och minskad deponering av kommunalt avfall riskerar många medlemsstater att inte uppnå 2025 års mål för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall (55 %), 2025 års mål för materialåtervinning av förpackningsavfall (65 %) och 2035 års mål för deponering av kommunalt avfall (10 %). Återvinningstakten för avfall exklusive större mineraler har inte gått framåt särskilt mycket under de senaste två årtiondena.
- Medlemsstaterna bör se till att de har uppdaterat nationella avfallsförebyggande program för att förhindra icke återvinningsbart avfall. Många har nyligen antagit och genomfört avfallsreformer för att öka återvinningsgraden. Hög verkningsgrad och kvalitet på separat insamling är grundläggande förutsättningar för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning.
- Det är nödvändigt att använda hela spektrumet av ekonomiska åtgärder – som incitament och investeringar – för att minska deponering och förbränning. Investeringar behövs för att utveckla avfallsinfrastruktur som stöder förebyggande, återanvändning och materialåtervinning, särskilt för biologiskt avfall och plast, och för att införa retursystem för förpackningar.

Exempel på god praxis

- I Estland kommer ett digitalt system för avfallsdata och spårbarhet i realtid att lanseras 2025⁵⁰. Systemet kommer att göra det möjligt för företag att skicka avfallsdata

⁴⁷ Detta upprepas också av Europeiska revisionsrättens särskilda rapport om cirkulär ekonomi ([Särskild rapport 17/2023: Den cirkulära ekonomin – Övergången i medlemsstaterna går långsamt trots åtgärder på EU-nivå, 3.7.2023](#)), som identifierade en lucka i medlemsstaternas framsteg trots EU:s åtgärder och efterlyste bättre övervakning av medlemsstaternas övergång till cirkulär ekonomi, en analys av orsakerna till att EU-finansieringen för cirkulär utformning inte utnyttjas så mycket och överväga utrymme för större incitament.

⁴⁸ [NEB Investment Guidelines](#).

⁴⁹ [NEB Investment Guidelines](#), s. 172.

⁵⁰ Se <https://realtimееconomy-bsr.eu>.

elektroniskt till nationella myndigheter och därmed minska den administrativa bördan. Det förväntas också stödja genomförandet och utvecklingen av politiken.

- Polen har antagit ett partiellt undantag från avfallsavgiften⁵¹ för fastighetsägare som komposterar sitt avfall hemma. Detta uppmuntrar till hemkompostering och förbättrar övervakningen eftersom hushållen måste rapportera hemkompostering till kommunen för att få detta undantag.

2. Nollförorening inklusive kemikalier

Den andra övervaknings- och utsiktsrapporten om nollförorening⁵² visar tydligt att framstegen när det gäller att uppnå ren luft, rent vatten och ren mark är otillräckliga. Med hänsyn till den nya och reviderade lagstiftning som antagits under de senaste åren måste fokus för att uppnå dessa mål ligga på genomförandet.

A. Vatten

Bakgrund: långsiktiga mål och trender, nyckelindikatorer och nyckellagstiftning på detta område

Skyddet av vattenresurser och därav beroende ekosystem samt tillgången till rent vatten är grundläggande för mänskligt liv, ekonomin (vatten stöder alla ekonomiska sektorer) och miljön. EU:s vattenpolitik är omfattande: den omfattar vattenkvalitet och vattenkvantitet och fastställer skyldigheter för behöriga myndigheter och vattenindustrin⁵³. Den europeiska strategin för vattenresiliens⁵⁴ bygger vidare på kraften i den befintliga politiken och utvecklar den för att göra EU:s ekonomi, samhälle och natur mer motståndskraftiga mot vattenrelaterade risker. Dessutom är vattenresiliens en viktig del av EU:s konkurrenskraft. En vattensmart ekonomi som upprätthåller sin spjutspetsvattenindustri kommer att göra det möjligt för EU att uppnå sina miljömässiga och ekonomiska mål samtidigt som dess strategiska autonomi bibehålls.

De viktigaste EU-lagarna på detta område är ramdirektivet för vatten⁵⁵ och dess dotterdirektiv om ytvatten och grundvatten, översvämningsdirektivet⁵⁶, förordningen om återanvändning av vatten⁵⁷, dricksvattendirektivet⁵⁸, badvattendirektivet⁵⁹, nitratdirektivet⁶⁰, direktivet om

⁵¹ Polens författningssamling 2019, punkt 1579, i dess ändrade lydelse, finns på <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2019/pozycja/1579>.

⁵² https://environment.ec.europa.eu/strategy/zero-pollution-action-plan/zero-pollution-targets_sv.

⁵³ Se https://environment.ec.europa.eu/topics/water_sv.

⁵⁴ [Europeisk strategi för vattenresiliens, meddelande av den 4 juni 2025, COM\(2025\) 280](#).

⁵⁵ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område, EGT L 327, 22.12.2000, s. 1](#).

⁵⁶ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/60/EG av den 23 oktober 2007 om bedömning och hantering av översvämningsrisker, EUT L 288, 6.11.2007, s. 27](#).

⁵⁷ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) 2020/741 av den 25 maj 2020 om minimikrav för återanvändning av vatten, EUT L 177, 5.6.2020, s. 32](#).

⁵⁸ [Europaparlamentets och rådets direktiv \(EU\) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten \(omarbetning\), EUT L 435, 23.12.2020, s. 1](#).

⁵⁹ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/7/EG av den 15 februari 2006 om förvaltning av badvattenkvaliteten och om upphävande av direktiv 76/160/EEG, EUT L 64, 4.3.2006, s. 37](#).

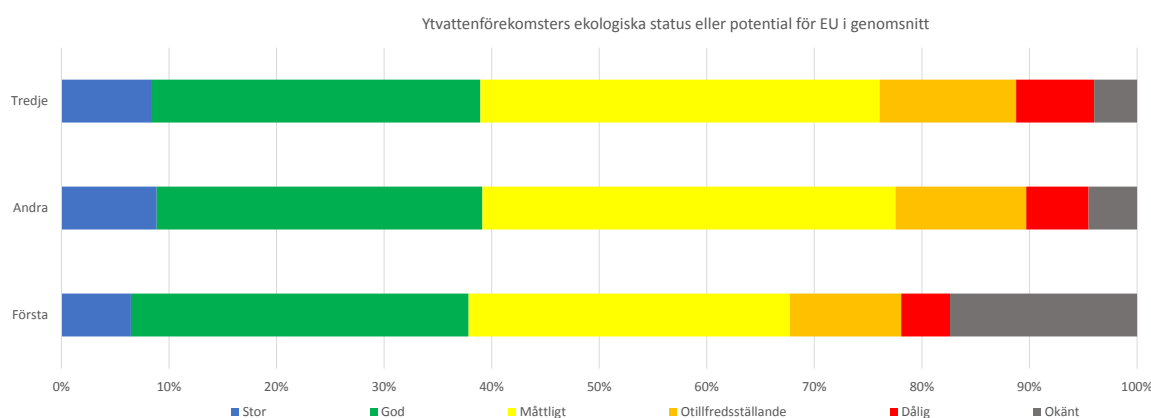
rening av avloppsvatten från tätbebyggelse⁶¹ och ramdirektivet om en marin strategi⁶². De utvärderingar som gjorts hittills visar att vattendirektiven i stort sett är ändamålsenliga men kräver bättre genomförande. Dricksvattendirektivet och direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse har reviderats 2020 respektive 2024.

Vart sjätte år ska medlemsstaterna rapportera sina förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt och sina planer för hantering av översvänningsrisker till kommissionen. Kommissionen bedömde den tredje cykeln av förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt och den andra cykeln av planerna för hantering av översvänningsrisker för perioden 2022–2027, vilka skulle lämnas in i mars 2022 och rapporteras till Europaparlamentet och rådet i februari 2025⁶³.

Nyckeltal på EU-nivå

Tillståndet för EU:s vattenförekomster har inte förbättrats nämnvärt när man tittar på de samlade siffrorna. Positivt är att vissa påverkande faktorer tydligt har minskat när medlemsstaterna höjt sina anslag till vatten eller kommit långt med att genomföra annan relevant lagstiftning. De allra flesta grundvattenförekomster har god kvantitativ och kemisk status, med en positiv trend sedan den förra rapporteringscykeln (figurerna 5 och 6 nedan). Däremot befinner sig ytvatten i ett ytterst kritiskt läge. Mindre än hälften (39,5 %) av de bedömda ytvattenförekomsterna i EU har god ekologisk status, och mindre än en tredjedel (26,8 %) har god kemisk status (figurerna 3 och 4 nedan)⁶⁴.

Figur 3: Förändring av den ekologiska statusen för EU:s ytvattenförekomster från den första, andra och tredje omgången förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt (2009, 2015 respektive 2022).

⁶⁰ [Rådets direktiv 91/676/EEG av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket, EGT L 375, 31.12.1991, s. 1.](#)

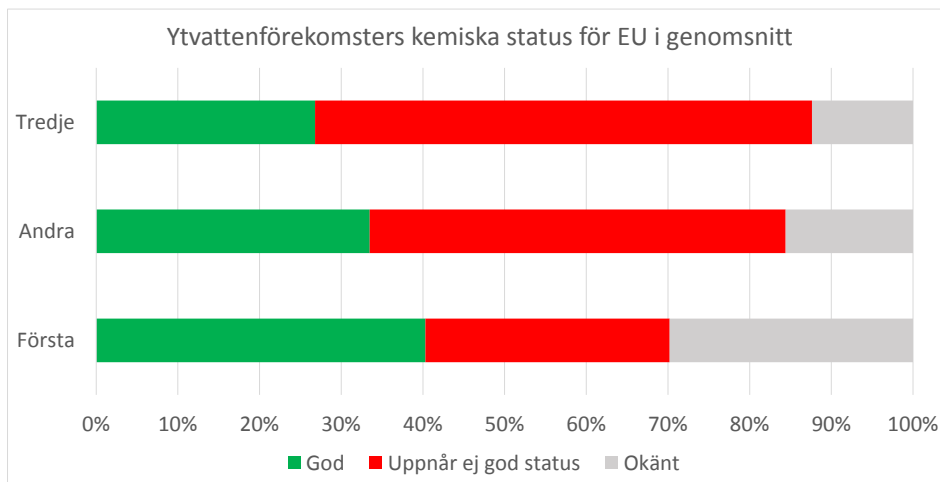
⁶¹ [Rådets direktiv 91/271/EEG av den 21 maj 1991 om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse, EGT L 135, 30.5.1991, s. 40.](#)

⁶² [Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG av den 17 juni 2008 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område \(Ramdirektiv om en marin strategi\), EUT L 164, 25.6.2008, s. 19.](#)

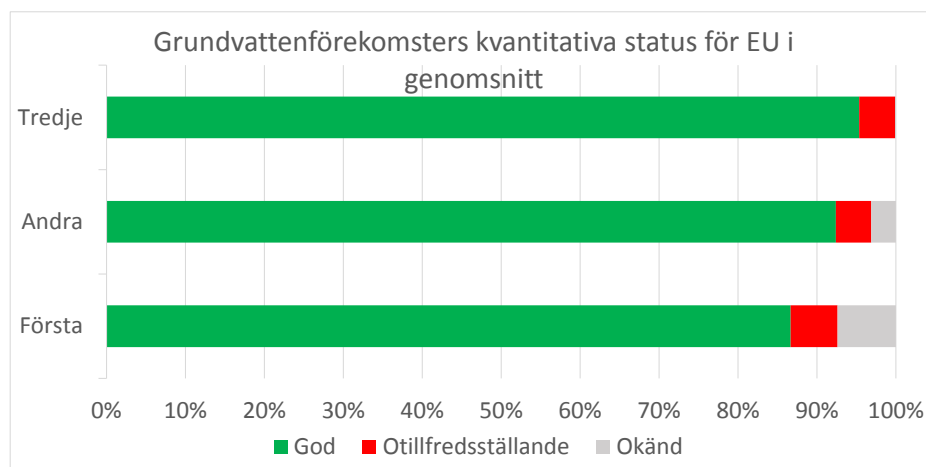
⁶³ Se https://environment.ec.europa.eu/topics/water/water-framework-directive/implementation-reports_sv.

⁶⁴ Rapport från kommissionen till rådet och Europaparlamentet om genomförandet av ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) och översvänningsdirektivet (2007/60/EG) – Tredje omgången förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt – Andra omgången planer för hantering av översvänningsrisker, COM(2025) 2 final 4.2.2025.

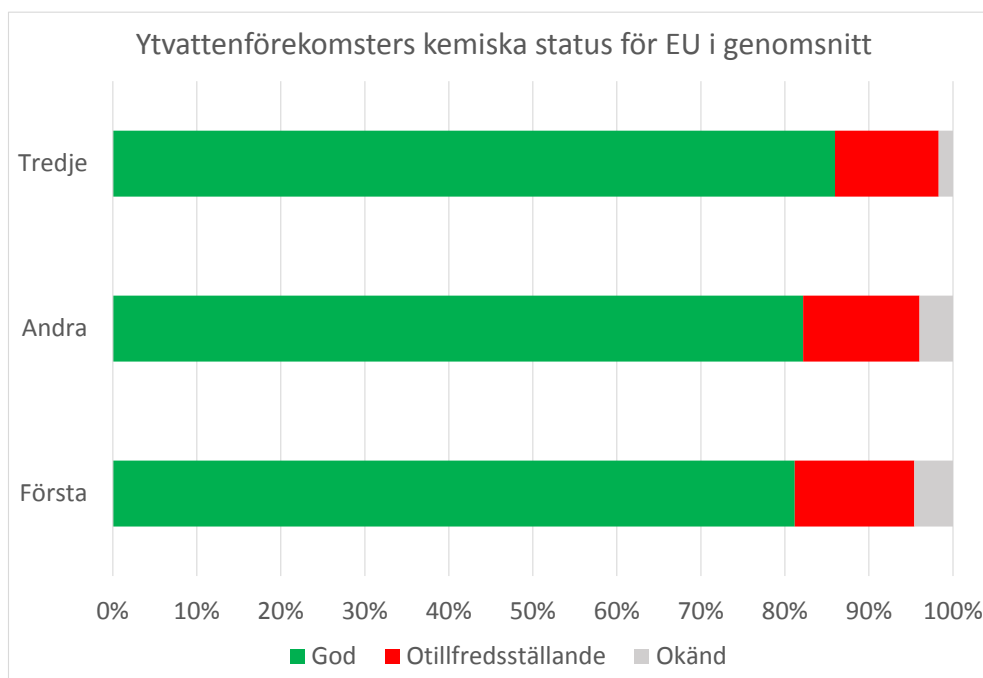
Figur 4: Förändring av den kemiska statusen för EU:s ytvattenförekomster från den första, andra och tredje omgången förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt (2009, 2015 respektive 2022).

Figur 5: Förändring av kvantitativ status för EU:s grundvattenförekomster från den första, andra och tredje omgången förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt (2009, 2015 respektive 2022).

Figur 6: Förändring av bedömningen av den kemiska statusen för EU:s grundvattenförekomster från den första, andra och tredje omgången förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt.

Viktiga resultat

- Kommissionens rapport om den tredje omgången förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt omfattar 20 medlemsstater, eftersom de övriga sju medlemsstaterna inte rapporterade i tid. Rapporten täcker dock omkring 90 % av EU:s yt- och grundvattenförekomster (eller omkring 97 000 ytvattenförekomster och 15 000 grundvattenförekomster).
- Medlemsstaternas kunskap om vattenförekomsternas tillstånd har ökat, med förbättringar av övervakningssystemens geografiska täckning, antalet biologiska och kemiska vattenkvalitetselement som omfattas och antalet prioriterade ämnen som övervakas. Det finns dock stora skillnader i medlemsstaternas praxis och stora brister i övervakningen av ekologisk status kvarstår.
- Den låga procentandelen ytvattenförekomster med god kemisk status (mindre än 30 %) beror till stor del på allmänna långlivade, bioackumulerande och toxiska ämnen, utan vilka 81 % av ytvattenförekomsterna skulle ha uppnått god kemisk status.
- Det framgår tydligt av medlemsstaternas prognoser att det åtgärdsprogram som fastställs i den tredje omgången förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt inte räcker för att helt uppnå målen i vattenramdirektivet till 2027. Medlemsstaterna bör därför öka sin ambitionsnivå och påskynda åtgärderna för att minska bristerna i efterlevnaden. Att ta itu med de betydande finansieringsluckorna och bättre integrera vatten i annan relevant politik kommer att vara särskilt viktigt. Medlemsstaterna bör också införa ytterligare åtgärder för att minska befintliga bestående miljöbelastningar på grundval av robusta gapanalyser, särskilt för att minska föroreningar från näringsämnen och bekämpningsmedel, förbättra flodkontinuiteten och de hydromorfologiska förhållandena, ta itu med lagliga och olagliga överuttag och främja vattneffektivitet.

- Alla medlemsstater står på olika nivåer inför problem med föroreningar av näringsämnen, däribland från jordbruket. De bör intensifiera sina insatser för att ytterligare minska nitratföroreningarna från jordbruket i grundvatten och eutrofiering genom att inkludera lämpliga åtgärder i sina handlingsplaner, så att nitratkänsliga områden utses korrekt och utan dröjsmål.
- Trots vissa framsteg samlas avloppsvatten från tätbebyggelse fortfarande inte in och behandlas inte som det borde i många medlemsstater, och de flesta av dem ställs inför överträdelseförfaranden⁶⁵ medan vissa betalar ekonomiska sanktioner⁶⁶. För att göra framsteg på detta område måste medlemsstaterna prioritera investeringar i system för uppsamling och rening av avloppsvatten, bland annat genom sammanhållningspolitiska medel och lån från Europeiska investeringsbanken. Direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse reviderades 2024 för att stärka befintliga reningsstandarder och införa en ny ytterligare rening av mikroföroreningar i avloppsvatten från tätbebyggelse. Andra nya krav rör övergången till energineutralitet inom sektorn, inrätta ett system för utökat producentansvar för att säkerställa hållbar finansiering av behandling av mikroföroreningar inom de industrier som förorenar mest och säkerställa tillgång till sanitet, särskilt för utsatta och marginaliserade grupper. Slutligen måste medlemsstaterna se till att ett brett spektrum av PFAS övervakas i avloppsvatten från tätbebyggelse i avrinningsområden för vattenförekomster som används för uttag av dricksvatten. Införlivandet bör vara avslutat senast den 31 juli 2027.
- Hanteringen av översvänningsrisker har förbättrats avsevärt jämfört med hanteringen under föregående cykel. Alla medlemsstater har fastställt mål för hantering av översvänningsrisker och antalet medlemsstater som gör en tydlig koppling mellan dessa mål och genomförandeåtgärderna har ökat. Endast ett fåtal planer för hantering av översvänningsrisker innehåller dock rapportering om framsteg gentemot målen, vilket gör det svårt att avgöra om planerna får väntad effekt. Effekterna av klimatförändringarna beaktas bättre genom modellering och scenarier, med ett större antal identifierade riskområden.
- I fråga om badvattendirektivet uppvisas på det hela taget många utmärkta eller goda resultat i EU.

⁶⁵ Överträdelseförfaranden för felaktig tillämpning av direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse pågår för närvarande mot 18 medlemsstater: ES, PT, IT, IE, EL, SE, FR, EE, CZ, LT, SI, SK, HU, BG, PL, MT, RO, CY.

⁶⁶ EL, ES och IT.

- Det omarbetade dricksvattendirektivet är nu i kraft, även om vissa medlemsstater släpar efter när det gäller införlivandet⁶⁷. På detta område antog kommissionen delegerade akter och genomförandeakter⁶⁸ för att genomföra direktivet, särskilt för att inrätta ett EU-system för testning och godkännande av material som kommer att tillåtas komma i kontakt med dricksvatten. När det gäller PFAS, gav kommissionen medlemsstaterna tekniska riktlinjer för övervakningsmetoder för dricksvatten. Från och med januari 2026 kommer harmoniserade kvalitetsstandarder för PFAS att gälla. På grund av nya vetenskapliga rön om effekter på människors hälsa samarbetade kommissionen också med Världshälsoorganisationen för att fastställa uppdaterade hälsobaserade PFAS-värden för dricksvatten senast i slutet av 2026⁶⁹.
- Framstegen med ramdirektivet om en marin strategi framgår av landsrapporterna i kapitlet om biologisk mångfald, eftersom åtgärder som vidtagits för att minska föroreningar eller skydda den marina miljön i slutändan stärker marina arter och deras livsmiljöers hälsa och motståndskraft. Sedan 2022 års granskning av genomförandet av miljöpolitiken har kommissionen undersökt hur adekvat det uppdaterade åtgärdsprogrammet är i medlemsstaternas marina strategier för att uppnå målet i ramdirektivet om en marin strategi, nämligen att upprätthålla eller uppnå god miljöstatus i EU:s marina vatten⁷⁰.

Exempel på god praxis

- Luxemburgs tredje omgång förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt fokuserar på att minska trycket från morfologiska förändringar genom mildrande och kompenserande åtgärder. Avsikten med detta är att förbättra regleringen och säkerställa lämpliga ekologiska flödesordningar. Till exempel kommer återställandet av floden Pétrusse, vilket samfinansieras av Europeiska investeringsbanken, att bidra till att minska översvämningsriskerna, öka den biologiska mångfalden och bidra till anpassningen till klimatförändringarna.
- I Tjeckiens strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken läggs fokus på förbättrad vattenkvalitet. Bland annat uppmuntras jordbrukare att tillämpa breda buffertremor för bekämpningsmedel runt vattendrag och att öka det ekologiska jordbruket från 16 % (över EU-genomsnittet på ca 10 % 2021) till 21,3 % av jordbruksmarken 2030 (målet för EU:s gröna giv är 25 %).

⁶⁷ [Europaparlamentets och rådets direktiv \(EU\) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten \(omarbetning\)](#), EUT L 435, 23.12.2020, s. 1.

⁶⁸ [Dricksvatten – Europeiska kommissionen](#)

⁶⁹ Exponering för PFAS [ökar](#) risken för negativa hälsoeffekter, såsom påverkan på sköldkörteln, levern, fettmetabolismen och immunsystemet. Studier av de socioekonomiska kostnaderna till följd av påverkan på människors hälsa och miljön från användningen av PFAS tyder på att kostnaderna är betydande. De årliga hälsorelaterade kostnaderna uppskattas till 52–84 miljarder euro för alla EES-länder. Se [Goldenman, Fernandes, Holland, Tugran, Nordin, Schoumacher och McNeill, The costs of inaction – a socioeconomic analysis of environmental and health impacts linked to exposure to PFAS, 2019.](#)

⁷⁰ Se även utvärderingen av ramdirektivet om en marin strategi av den 6 mars 2025 på https://environment.ec.europa.eu/news/commission-evaluates-sea-protection-and-bathing-water-quality-laws-2025-03-06_sv.

B. Luft och buller

Bakgrund: långsiktiga mål och trender, nyckelindikatorer och nyckellagstiftning på detta område

Luft- och bullerföroreningar har allvarliga konsekvenser för människors hälsa och miljön. De är de huvudsakliga källorna till miljöföroreningar som bidrar till minst 10 % av de årliga förtida dödsfallen i EU, främst genom att de medför betydande hälsorisker, däribland luftvägssjukdomar och hjärt- och kärlsjukdomar⁷¹. Luftföroreningar påverkar också fysisk träning, en viktig hälsofaktor. Å ena sidan avskräcker luftföroreningar från fysisk träning utomhus⁷². Å andra sidan kan fysisk träning utomhus trots luftföroreningar orsaka skadliga effekter⁷³.

I gällande lagstiftning om ren luft fastställs två huvudsakliga typer av skyldigheter som är inriktade på att minska luftföroreningar.

- För det första finns det hälsobaserade normer för koncentrationer av luftföroreningar i luften⁷⁴. Dessa gäller partiklar (PM_{2,5} och PM₁₀), kvävedioxid (NO₂), svaveldioxid (SO₂), bensen, kolmonoxid (CO), bly (Pb), arsenik (As), kadmium (Cd), nickel (Ni), bens(a)pyren och ozon.
- För det andra finns det nationella åtaganden om utsläppsminskning för fem luftföroreningar, nämligen svaveldioxid (SO₂), kväveoxider (NO_x), lättflyktiga organiska ämnen utom metan (NMVOC), ammoniak (NH₃) och fina partiklar (PM_{2,5})⁷⁵.

I synnerhet stadsbefolkningen utsätts fortfarande för luftföroreningar som är skadliga för hälsan⁷⁶. Luftföroreningar påverkar också ekosystemen negativt, främst genom försurning, övergödning och oxidation från marknära ozon, vilket leder till förlust av biologisk mångfald och minskad jordbruksavkastning. Totalt sett är människor i EU fortfarande exponerade för koncentrationer av luftföroreningar som ligger betydligt över de nivåer som rekommenderas av Världshälsoorganisationen (WHO). Europeiska miljöbyrån uppskattar att omkring 239 000 dödsfall per år i EU-27 under 2022 berodde på exponering för PM_{2,5} över WHO:s riktmärken för luftkvalitet.⁷⁷

Genomförandet av EU:s politik för ren luft har lett till betydande luftkvalitetsförbättringar: mellan 2005 och 2022 minskade antalet dödsfall i EU som kan tillskrivas PM_{2,5} med 45 %, och närmade sig därmed det minskningsmål på 55 % som anges i handlingsplanen för

⁷¹ [För tidiga dödsfall orsakade av miljöföroreningar |Europeiska resultattavlor för nollförorening.](#)

⁷² [Tainio m.fl., ”Air pollution, physical activity and health: A mapping review of the evidence”, *Environment International*, 2021.](#)

⁷³ [Münzel m.fl., ”Running in polluted air is a two-edged sword — physical exercise in low air pollution areas is cardioprotective but detrimental for the heart in high air pollution areas”, *European Heart Journal*, 2021.](#)

⁷⁴ [Europaparlamentets och rådets direktiv \(EU\) 2024/2881 av den 23 oktober 2024 om luftkvalitet och renare luft i Europa \(omarbetning\), EUT L, 2024/2881, 20.11.2024.](#)

⁷⁵ [Europaparlamentets och rådets direktiv \(EU\) 2016/2284 av den 14 december 2016 om minskning av nationella utsläpp av vissa luftföroreningar, om ändring av direktiv 2003/35/EG och om upphävande av direktiv 2001/81/EG, EUT L 344, 17.12.2016, s. 1.](#)

⁷⁶ [Europeiska miljöbyrån, *Europe's air quality status 2024* \(inte översatt till svenska\).](#)

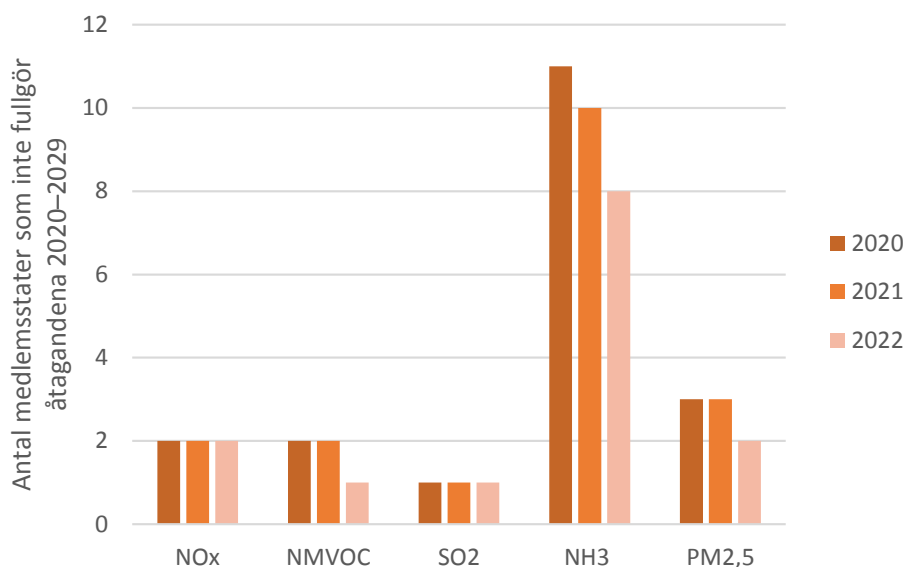
⁷⁷ [WHO global air quality guidelines: particulate matter \(PM_{2.5} and PM₁₀\), ozone, nitrogen dioxide, sulfur dioxide and carbon monoxide.](#)

nollförorening för 2030⁷⁸. I många medlemsstater kvarstår dock överskridanden av gränsvärdena för luftföroreningar enligt luftkvalitetsdirektivet eller underlåtenhet att fullgöra de åtaganden om utsläppsminskning som anges i direktivet om nationella åtaganden om utsläppsminskning och övervakas noga av kommissionen.

Omgivningsbuller är den näst största orsaken till negativa effekter på miljön efter luftföroreningar, vilket leder till 27 000 nya fall av hjärtsjukdomar och 4,5 miljoner människor som lider av en mycket störd sömn per år i EU-27.⁷⁹ Medlemsstaterna skulle behöva öka sina ansträngningar för att uppnå bullermålet för 2030⁸⁰. Syftet med direktivet om omgivningsbuller⁸¹ är att skydda människors hälsa genom att kräva att medlemsstaterna bedömer bullernivåerna och antar handlingsplaner i syfte att förebygga och minska omgivningsbuller där så är nödvändigt och särskilt när exponeringsnivåerna kan orsaka skadliga effekter på människors hälsa.

Nyckeltal på EU-nivå

Figur 7: Medlemsstater som under perioden 2020–2022 inte fullgör sina respektive åtaganden om utsläppsminskning för 2020–2029 enligt direktivet om nationella åtaganden om utsläppsminskning

Viktiga resultat

- Trots förbättringar är luftföroreningar fortfarande ett stort hälsoproblem i EU. När luftkvalitetsgränsvärdena ständigt har överskridits har kommissionen konsekvent inlett

⁷⁸ [Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, Vägen till en frisk planet för alla – EU-handlingsplan: Med sikte på nollförorening av luft, vatten och mark, dokument COM \(2021\) 400 final.](#)

⁷⁹ [Europeiska miljöbyrån, Health risks caused by environmental noise in Europe](#) (inte översatt till svenska), 2020.

⁸⁰ https://environment.ec.europa.eu/strategy/zero-pollution-action-plan/zero-pollution-targets_sv.

⁸¹ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/49/EG av den 25 juni 2002 om bedömning och hantering av omgivningsbuller, EGT L 189, 18.7.2002, s. 12.](#)

överträdelseförfaranden för viktiga föroreningar, såsom PM och NO₂⁸². I många fall har domstolen redan meddelat domar som kräver att medlemsstaterna vidtar korrigerande åtgärder⁸³.

- Medlemsstaterna måste uppfylla kraven på övervakning av luftkvaliteten på ett systematiskt och konsekvent sätt för att förbättra underlaget för politiken för ren luft och biologisk mångfald på EU-nivå och nationell nivå.
- Under årens lopp har medlemsstaterna minskat utsläppen av de viktigaste luftföroreningarna, dock i olika takt beroende på typen av föroreningar och sektor. I synnerhet kräver åtaganden om utsläppsminskning för NH₃, som främst härrör från jordbruket, ytterligare insatser eftersom åtta medlemsstater inte fullgjorde sitt åtagande 2022⁸⁴. För att uppnå efterlevnad krävs åtgärder som införande av utsläppsnål jordbruksteknik, inbegripet för boskap, gödsel och gödselmedelshantering. Fyra medlemsstater fullgjorde inte ett eller flera åtaganden om utsläppsminskning avseende NO_x⁸⁵, PM_{2,5}⁸⁶ NMVOC⁸⁷ och SO₂⁸⁸ under 2022.
- Det har skett en förbättring i antagandet av kartor och handlingsplaner enligt direktivet om omgivningsbuller, men de saknas fortfarande i flera medlemsstater⁸⁹ som är föremål för överträdelseförfaranden, varav vissa har hänskjutits till Europeiska unionens domstol.

Exempel på god praxis

- Irland har använt sig av Taiex-EIR-verktyget för att anordna en workshop för flera länder om åtgärder för att minska luftföroreningar från transporter och bostadsenergi som möjliggjorde utbyte av god praxis, bland annat om kommunikation⁹⁰.
- Rumänien genomförde en Taiex-EIR-workshop om god praxis för bullerminskande åtgärder och bullerkartläggning för att lära av andra medlemsstater och för att ge exempel på god praxis när det gäller genomförandet av bullerminskande åtgärder och bullerkartläggning för vägtrafik, järnvägstrafik, flygplatstrafik och industrianläggningar⁹¹.

⁸² Öppna överträdelseförfaranden om PM₁₀-överskridanden för BG, CZ, HR, FR, EL, HU, IT, PL, RO, SK, SI, ES, SE; öppna överträdelseförfaranden om PM_{2,5}-överskridanden för IT och HR; pågående överträdelseförfaranden om överskridanden av gränsvärden för NO₂ mot BE, DE, FR, EL, ES, IT, PL, PT och RO.

⁸³ EU-domstolens domar om överskridanden av gränsvärden för partiklar mot BG, PL, RO, IT, HU, FR, SK, EL; EU-domstolens domar om överskridanden av gränsvärden för NO₂ mot FR, DE, IT, ES, EL och PT.

⁸⁴ Medlemsstater som inte fullgör åtagandena i direktivet om nationella åtaganden om utsläppsminskning avseende NH₃ enligt 2024 års inventeringsöversyn: AT, BG, HU, IE, LT, LV, PT, SE.

⁸⁵ För NO_x: LT, RO.

⁸⁶ För PM_{2,5}: HU, RO.

⁸⁷ För NMVOC: LT.

⁸⁸ För SO₂: CY.

⁸⁹ Överträdelseförfaranden för dålig tillämpning av direktivet om omgivningsbuller pågår för närvarande för BG, DE, EL, ES, FR, HU, PL, PT, RO, SI och SK.

⁹⁰ <https://webgate.ec.europa.eu/TMSWebRestrict/resources/js/app/#/library/detail/85767?hasBackBtn=false>.

⁹¹ <https://webgate.ec.europa.eu/TMSWebRestrict/resources/js/app/#/library/detail/81665?hasBackBtn=false>.

C. Industriutsläpp och kemikalier

Bakgrund: långsiktiga mål och trender, nyckelindikatorer och nyckellagstiftning på detta område

Fyra viktiga delar av EU:s politik och lagstiftning om industriutsläpp och kemikalier kan identifieras.

För det första är direktivet om industriutsläpp⁹² det viktigaste EU-instrumentet för att minska utsläppen till luft, vatten och mark från stora industrianläggningar och intensiv uppfödning (svin och fjäderfä). Enligt direktivet om industriutsläpp beviljas de berörda anläggningarna och gårdarna tillstånd av nationella tillståndsmyndigheter på grundval av bästa tillgängliga teknik (BAT), som är den mest miljöeffektiva och ekonomiskt och tekniskt genomförbara för att förebygga och begränsa utsläpp.

Direktivet om industriutsläpp reviderades 2024 och innebar högre ambitioner för att uppnå EU:s mål om nollförorening. Syftet med det nya direktivet om industriutsläpp är att i) skydda luft, vatten och mark för att förhindra skadliga effekter på människors hälsa och miljön, ii) förebygga avfallsgenerering och främja en cirkulär ekonomi, iii) förbättra energi- och resurseffektiviteten och iv) bidra till minskade koldioxidutsläpp. I förordningen fastställs också skärpta bestämmelser om sanktioner.

För det andra syftar Sevesodirektivet om förebyggande av allvarliga industriolyckor (direktiv 2012/18/EU eller Seveso III-direktivet)⁹³ till att i) förebygga och begränsa faran för allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår, särskilt kemikalier, ii) begränsa deras konsekvenser för människors hälsa och miljön, iii) förbättra förebyggandet av, beredskapen för och insatserna vid allvarliga olyckor.

För det tredje fastställs i kvicksilverförordningen⁹⁴ åtgärder och villkor för användning och lagring av samt handel med kvicksilver, kvicksilverföreningar och kvicksilverblandningar, tillverkning och användning av samt handel med produkter med kvicksilver tillsatt samt hantering av kvicksilveravfall. I 2024 års översyn av förordningen fastställs regler för att ta itu med de senaste avsiktliga användningarna av kvicksilver i EU⁹⁵.

För det fjärde skapar Reach-⁹⁶ och CLP-förordningarna⁹⁷ på kemikalieområdet en omfattande ram för sund kemikaliehantering genom förbud, restriktiva åtgärder och produktrelaterade skyldigheter.⁹⁸

⁹² [Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU av den 24 november 2010 om industriutsläpp \(samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar\) \(omarbetning\), EUT L 334, 17.12.2010, s. 17.](#)

⁹³ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/18/EU av den 4 juli 2012 om åtgärder för att förebygga och begränsa faran för allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår och om ändring och senare upphävande av rådets direktiv 96/82/EG, EUT L 197, 24.7.2012, s. 1.](#)

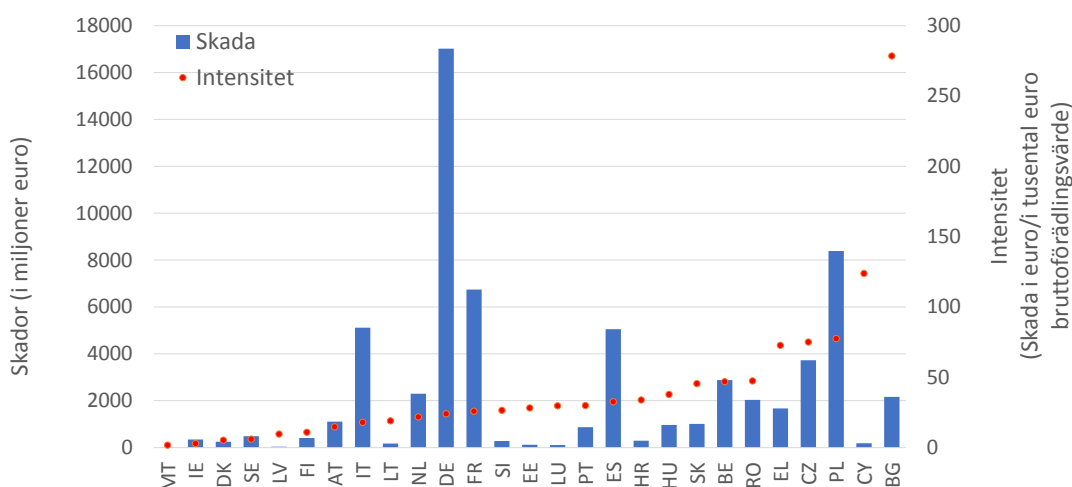
⁹⁴ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) 2024/1849 av den 13 juni 2024 om ändring av förordning \(EU\) 2017/852 om kvicksilver vad gäller tandamalgam och andra produkter med kvicksilver tillsatt som omfattas av export-, import- och tillverkningsrestriktioner, EUT L, 2024/1849, 10.7.2024.](#)

⁹⁵ Genom att fasa ut användningen av tandamalgam till 1 januari 2025 och förbjuda tillverkning och export av ytterligare kvicksilverhaltiga lampor från 1 januari 2026 eller 1 januari 2028 (beroende på lampkategorin).

⁹⁶ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EG\) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier \(Reach\), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning \(EEG\)](#)

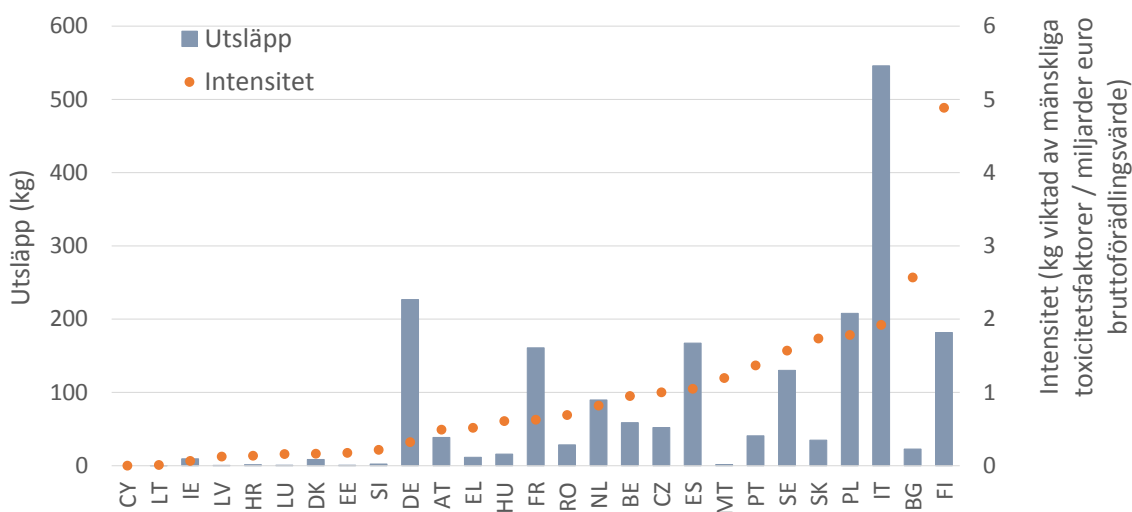
Nyckeltal på EU-nivå

Figur 8: Skada och intensitet för industriluftföroreningar (2021)

Källa: Europeiska miljöbyrån, 2024 ["EU large industry air pollution damage costs intensity"](#).

Figur 9: Industriella utsläpp och intensitet av tungmetaller till vatten (2022)

Källa: Europeiska miljöbyrån, 2024 ["EU large industry water pollution intensity"](#).

[nr 793/93 och kommissionens förordning \(EG\) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG, EUT L 396, 30.12.2006, s. 1.](#)

⁹⁷ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EG\) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning \(EG\) nr 1907/2006, EUT L 353, 31.12.2008, s. 1.](#)

⁹⁸ Till exempel skyldigheter avseende informationskrav (tester av ämnen), självklassificering för faror, rekommenderade riskhanteringsåtgärder och driftförhållanden för ämnen och blandningar.

Viktiga resultat

- Enligt den europeiska portalen för industriutsläpp⁹⁹ orsakade industriluftutsläppen mellan 2012 och 2021 en uppskattad skada på mellan 2,7 och 4,3 biljoner euro, med ett genomsnitt på 268 till 428 miljarder euro per år¹⁰⁰. Under samma period minskade skadorna på grund av luftföroreningar från industrin med nästan 35 %, även om de åter ökade efter en minskning 2020. Större delen av minskningen under det senaste årtiondet skedde inom energisektorn, vilket berodde på ett framgångsrikt genomförande av bästa tillgängliga teknik och en övergång till mindre förorenande och koldioxidintensiva bränslen.
- Ett litet antal anläggningar står fortfarande för 50 % av de skador som orsakas av de huvudsakliga luftföroreningarna. Nästan hälften av de 50 mest förorenande anläggningarna 2021 var brunkols- eller stenkolsvärmeverk, varav de flesta var belägna i Tyskland och Polen.
- På det hela taget har de industriella utsläppen till vatten i EU med tiden minskat för alla de viktigaste föroreningarna. I genomsnitt verkar de i EU vara frikopplade från industriverksamhet som har ökat under samma period.
- Sevesodirektivet, som omfattar omkring 12 000 industrianläggningar, har bidragit till att minska frekvensen av allvarliga olyckor och betraktas allmänt som ett riktmärke för politiken för industriolyckor och en modell för lagstiftning i många länder i världen.
- För att säkerställa de fulla fördelarna med denna lagstiftning inledde kommissionen överträdelseförfaranden mot flera medlemsstater för underlåtenhet att korrekt införliva direktivet om industriutsläpp¹⁰¹ och Seveso III-direktivet¹⁰².
- Uppgifterna visar på en relativt hög grad av bristande efterlevnad av Reach- och CLP-skyldigheterna.¹⁰³ Preliminära resultat pekar på bristen på korrekt uppdatering av säkerhetsdatablad, som sprids i leveranskedjorna för att säkerställa korrekt information till verksamhetsutövarna och garantera en korrekt hantering av kemikalier. Dessutom visar undersökningsresultaten att tillståndsbeslut om undantag från förbuden mot ämnen ofta inte respekteras fullt ut när det gäller verksamhetsvillkor och riskhanteringsåtgärder. Slutligen gäller många fall av bristande efterlevnad ämnen och blandningar som säljs på internet.

Exempel på god praxis

- Det finns flera framgångsrika metoder kopplade till användningen av digitala verktyg för att minska den administrativa bördan enligt direktivet om industriutsläpp. Belgien (Flandern) har utvecklat e-tillstånd för anläggningar som omfattas av direktivet om industriutsläpp. Finland har utvecklat ett digitalt verktyg för att tillgodose kraven på

⁹⁹ [Europeiska portalen för industriutsläpp.](#)

¹⁰⁰ [Europeiska miljöbyrån, The costs to health and the environment from industrial air pollution in Europe – 2024 update.](#)

¹⁰¹ Bland dessa pågår ärenden fortfarande när det gäller AT, CZ, DE, HR, IE, PL och PT.

¹⁰² AT, BG, CZ, DE, EE, FI, FR, HR, HU, LT, PL, PT, SK.

¹⁰³ [Europeiska kemikaliemyndighetens forum för informationsutbyte om verkställighet.](#)

hantering av kemikalier i sådana anläggningar. Nederländerna har utvecklat flera elektroniska verktyg för att förenkla rapporteringen av föroreningar och tillåta djurhållningsföretag (t.ex. *Permit Check*, ett verktyg som visar för vilka verksamheter man behöver ansöka om tillstånd).

- Det finns också exempel på progressiv lagstiftning (eller utarbetande av lagstiftningsåtgärder) om nya förorenande ämnen. Från och med 2024 övervakas och rapporteras PFAS i utsläpp till vatten från industrin i Tjeckien. Skyldigheten gäller den totala utsläppsmängden för 20 PFAS. År 2023 lanserade Frankrike en handlingsplan för PFAS-föroreningar. Den inbegriper en kampanj för mätning av utsläpp av 20 PFAS till vatten från 31 industrisektorer och av utsläpp av 49 PFAS till luft från avfallsförbränning.

3. Natur och biologisk mångfald

Bakgrund: långsiktiga mål och trender, nyckelindikatorer och nyckellagstiftning på detta område

Biologisk mångfald och sunda ekosystem ligger till grund för vårt välbefinnande, vår ekonomi och vår förmåga att mildra och anpassa oss till klimatförändringarna. Det globala Kunming–Montreal-ramverket för biologisk mångfald, som överenskommits inom ramen för konventionen om biologisk mångfald, syftar till att styra globala åtgärder för att skydda och återställa den biologiska mångfalden och säkra dess fördelar för människor. I slutet av 2024 var varje part i konventionen, inklusive EU och alla medlemsstater, tvungna att anta en nationell strategi eller handlingsplan för biologisk mångfald och lägga fram nationella mål för att genomföra det globala ramverket för biologisk mångfald.

EU:s strategi för biologisk mångfald 2030¹⁰⁴ är det viktigaste politiska instrumentet för att EU ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt det globala ramverket för biologisk mångfald. I den fastställs mål på EU-nivå för att skydda och återställa ekosystem och säkerställa att de används på ett hållbart sätt samt möjliggöra åtgärder för att säkerställa genomförandet och stödja den globala biologiska mångfalden.

I strategin uppskattas finansieringsbehovet för genomförandet för den biologiska mångfalden till 20 miljarder euro per år, som ska mobiliseras från offentliga och privata källor på nationell nivå och EU-nivå. EU strävar efter att avsätta minst 7,5 % av de årliga utgifterna inom ramen för EU:s budget för 2024 till mål för biologisk mångfald, vilket ska öka till 10 % 2026 och 2027.

I strategin uppmanas dessutom medlemsstaterna att bättre integrera hänsyn som rör biologisk mångfald i offentligt och i näringslivets beslutsfattande på alla nivåer och att utarbeta redovisning av naturkapital. Genom förordning (EU) 2024/3024¹⁰⁵ införs nya redovisningsmoduler för ekosystem som kommer att ge bättre data om ekosystemets utbredning, tillstånd och tjänster från och med 2026. EU:s plattform för företag och biologisk mångfald (B&B) hjälper företag och finansinstitut att integrera natur och biologisk mångfald i sitt beslutsfattande.

¹⁰⁴ [Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 – Ge naturen större plats i våra liv, 20.5.2020, dokument COM\(2020\) 380 final.](#)

¹⁰⁵ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) 2024/3024 av den 27 november 2024 om ändring av förordning \(EU\) nr 691/2011 vad gäller införandet av nya moduler för miljöräkenskaper, EUT L, 2024/3024, 6.12.2024.](#)

Strategin för biologisk mångfald kompletteras av EU:s markstrategi för 2030¹⁰⁶ och EU:s skogsstrategi för 2030¹⁰⁷, som båda innehåller en ram och konkreta åtgärder för att skydda och återställa mark och skogar, se till att de används på ett hållbart sätt och stärka deras roll i arbetet mot klimatförändringar och förlust av biologisk mångfald. I båda ingår även planerad lagstiftning för att förbättra övervakningen av skog och mark. Direktivet om markövervakning är nu föremål för slutliga interinstitutionella förhandlingar.

Fågel- och habitatdirektiven¹⁰⁸ och EU:s förordning om restaurering av natur¹⁰⁹ är de viktigaste rättsliga instrumenten för att bevara och återställa den biologiska mångfalden på medlemsstaternas europeiska territorium.

Fågeldirektivet och habitatdirektivet har lett till en betydande ökning av skyddade områden på land och till havs. Natura 2000-nätverket, med dess urvalsprocess som bygger på vetenskaplig information, en biogeografisk strategi som sträcker sig bortom nationella gränser och dess vision som ett sammanhängande transnationellt nätverk av områden, är mer effektivt än renodlat nationella strategier. Det gör det också möjligt för EU att vara på rätt väg mot att uppnå målen i det globala ramverket för biologisk mångfald om 30 % land och hav lagligt skyddade. I direktiven fastställs målet om gynnsam bevarandestatus, samtidigt som medlemsstaterna ges stor flexibilitet att välja bland en rad möjliga åtgärder, mekanismer och förfaranden för att uppnå detta mål och ta itu med nya utmaningar såsom klimatförändringar.

I linje med EU:s strategi för biologisk mångfald syftar EU:s förordning om restaurering av natur, som antogs 2024, till att införa effektiva restaureringsåtgärder för 20 % av EU:s land- och havsareal senast 2030. Medlemsstaterna ska fram till september 2026 lämna in utkast till nationella planer för restaurering, kvantifiera de områden som ska restaureras och redogöra för de åtgärder som ska vidtas för att uppnå målen och fullgöra skyldigheterna i den nationella restaureringsplanen, inklusive de uppskattade finansieringsbehoven och de planerade finansieringsmedlen. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att fortsätta det förberedande arbetet med att utnyttja bästa tillgängliga kunskap i en inkluderande process som involverar alla berörda parter och, i förekommande fall, främja synergier med andra medlemsstater och med befintliga regionala samarbetsstrukturer.

Slutligen förtecknas i förordningen om invasiva främmande arter¹¹⁰ för närvarande 88 invasiva främmande arter som orsakar stora skador på den biologiska mångfalden och ekonomin. Enligt förordningen ska medlemsstaterna vidta åtgärder för att förhindra att invasiva främmande arter införs, säkerställa tidig upptäckt och snabb utrotning av dem och

¹⁰⁶ [Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, EU:s markstrategi för 2030 – Frisk mark till förmån för människor, livsmedel, natur och klimat, COM\(2021\) 699 final.](#)

¹⁰⁷ [Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, Ny EU-skogsstrategi för 2030, dokument COM\(2021\) 572 final.](#)

¹⁰⁸ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar \(kodifierad version\) EUT L 20, 26.1.2010, s. 7, rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, EGT L 206, 22.7.1992, s. 7.](#)

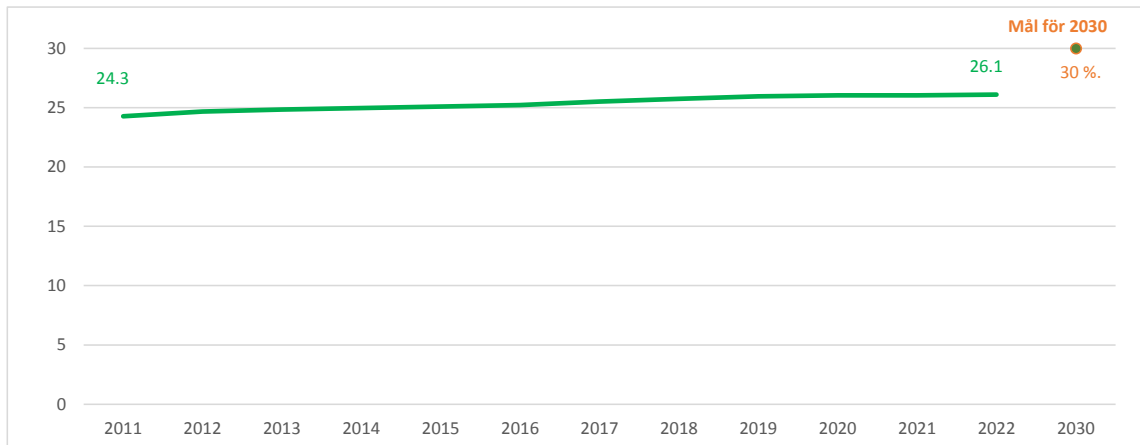
¹⁰⁹ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) 2024/1991 av den 24 juni 2024 om restaurering av natur och om ändring av förordning \(EU\) 2022/869, EUT L, 2024/1991, 29.7.2024.](#)

¹¹⁰ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter, EUT L 317, 4.11.2014, s. 35.](#)

hantera arter som redan är utbredda på deras territorium. I enlighet med artikel 24.1 i förordningen om invasiva främmande arter ska medlemsstaterna rapportera till kommissionen om genomförandet av förordningen senast den 1 juni 2025.

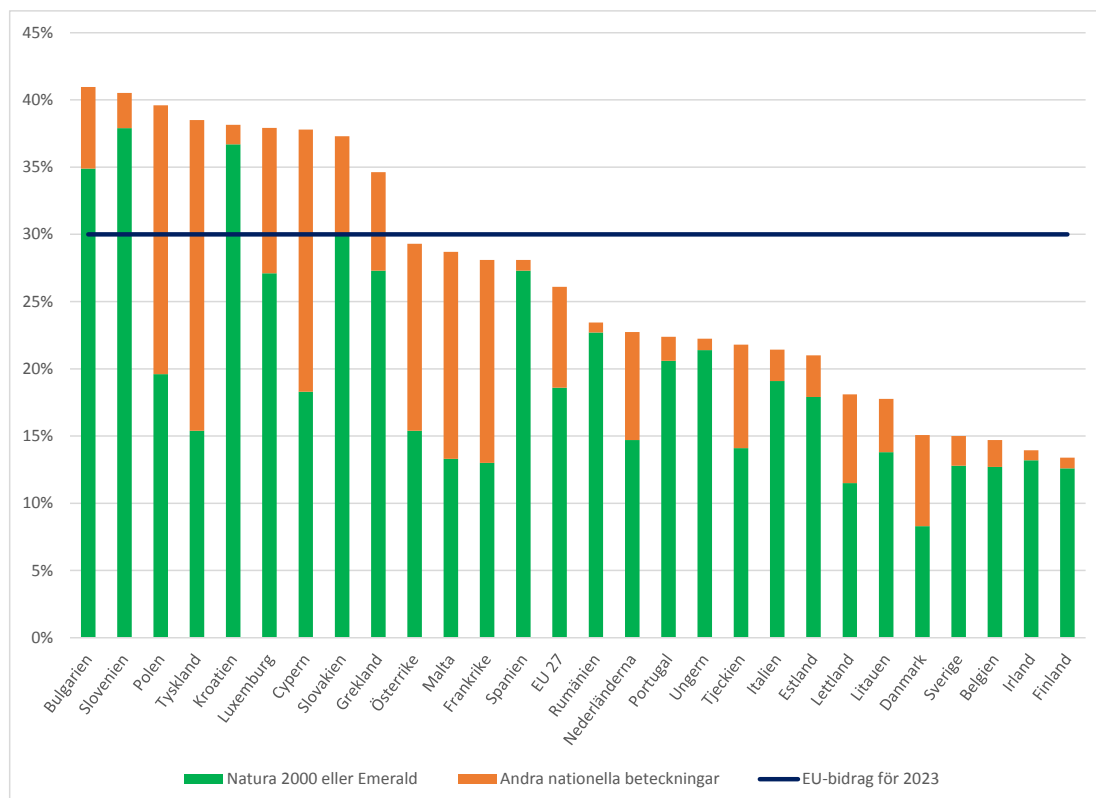
Nyckeltal på EU-nivå

Figur 10 – Omfattning av skyddade markområden i EU-27

Källa: [Skyddade markområden i Europa |Europeiska miljöbyråns hemsida |](#)

Figur 11 – Skyddad markareal per land och i EU-27 i slutet av 2022

Källa: [Skyddade markområden i Europa |Europeiska miljöbyråns hemsida |](#)

Viktiga resultat

- Fågeldirektivet och habitatdirektivet har medfört betydande förbättringar av det rättsliga skyddet för många arter som utsatts för avsiktlig förföljelse eller ohållbara jaktnivåer. Många tidigare hotade däggdjurs- och fågelarter (inklusive stora rovdjur, sälar, uttrar och bäver, storkar, tranor, hägrar och de flesta rovfåglar) har återhämtat sig avsevärt tack vare sitt rättsliga skydd genom direktiven. I vissa fall kan detta ha lett till samexistensproblem som håller på att åtgärdas.
- Generellt sett är det dock fortfarande så att förlusten av biologisk mångfald dominerar över återhämtningar. Ytterligare åtgärder krävs för att förhindra naturförstöring på grund av förändrad markanvändning och intensifiering av jordbruket. Det finns ett akut behov av att öka skyddet av livsmiljöerna med den sämsta bevarandestatusen, nämligen gräsmarker, sanddyner, torvmarker och våtmarker samt akvatiska livsmiljöer.
- Alla medlemsstater – på alla nivåer – bör särskilt inrikta sig på att uppnå följande mål: a) ytterligare förbättra förvaltningen av Natura 2000-områden och nationellt skyddade områden, b) utöka täckningen av skyddade områden (inklusive Natura 2000-områden) för att uppnå ett mer robust och sammanhängande transeuropeiskt naturnätverk, c) öka investeringarna i restaurering av natur och utarbeta nationella restaureringsplaner, och d) stärka inspektionsmyndigheternas kapacitet och verkställighet när det gäller invasiva främmande arter.
- När det gäller genomförandet av det globala ramverket för biologisk mångfald och nationella strategiska planer har hittills endast elva medlemsstater antagit nationella strategier eller handlingsplaner för biologisk mångfald (Österrike, Cypern, Danmark, Frankrike, Ungern, Irland, Italien, Luxemburg, Malta, Spanien och Slovenien). Flera (Kroatien, Tjeckien, Finland och Sverige) har endast lämnat in nationella mål, varav några är utkast. Kommissionen uppmanar alla medlemsstater som ännu inte har gjort detta att anta nationella strategier eller handlingsplaner och att så snart som möjligt lägga fram nationella mål, i linje med beslut 15/6 i konventionen om biologisk mångfald om mekanismer för planering, övervakning, rapportering och översyn, och att omedelbart genomföra dem.
- När det gäller finansiering av biologisk mångfald visar uppskattningar av finansieringen som medlemsstaterna planerar inom ramen för EU:s finansieringsinstrument att EU är nära att uppnå utgiftsmålet för biologisk mångfald på 7,5 % för 2024. Det finns dock betydande variationer i användningen av finansiering av biologisk mångfald i EU-länderna och i EU:s finansieringsinstrument. Dessutom tyder uppskattningar på att EU inte på långa vägar kommer att uppnå finansieringsmålet för biologisk mångfald för 2026 och 2027. Medlemsstaterna uppmanas med kraft att utforska ytterligare möjligheter att mobilisera EU-finansiering för biologisk mångfald och att säkerställa ett fullständigt utnyttjande av den planerade finansieringen för att undvika sena omfördelningar till andra mål.

Exempel på god praxis

- Inom ramen för EU:s facilitet för återhämtning och resiliens anslog Irland 108 miljoner euro för att stödja biologisk mångfald och ekosystem genom att återställa våtmarker och flytta markanvändningen från torvutvinning till koldioxidbindning¹¹¹.

¹¹¹ Investeringsåtgärd 1.6, ”Enhanced rehabilitation of 33,000 hectares of peatlands” (2021–2026).

- Pilotprogrammet Blooming Meadows (2023–2026) inom Life IP LatviaNature hjälper markägare att förvalta fleråriga gräsmarker för att öka den biologiska mångfalden och hjälpa dem att betraktas som EU-skyddade livsmiljöer av gemenskapsintresse. Genom att rikta in sig på biologiskt värdefulla gräsmarker där naturliga egenskaper återvänder erbjuder initiativet samråd, expertrådgivning och ekonomiskt stöd. En skyddad livsmiljöstatus gör markägare berättigade till kontinuerligt stöd genom GJP-finansiering. Detta program exemplifierar ett effektivt frivilligt bevarande på privat mark.

4. Klimatåtgärder

Bakgrund: långsiktiga mål och trender, nyckelindikatorer och nyckellagstiftning på detta område

Takten i den antropogena globala uppvärmningen fortsätter att öka och påverkar alla regioner i världen, och EU värms upp dubbelt så snabbt som det globala genomsnittet¹¹². För att begränsa uppvärmningen till Parisavtalets måltemperatur på 1,5 °C, trygga en dräglig framtid för alla och undvika de värsta effekterna av klimatförändringarna bör de globala växthusgasutsläppen minska med 43 % jämfört med 2019 års nivåer fram till 2030 och med 84 % fram till 2050¹¹³. Klimatförändringarna gör att extrema händelser, såsom dödliga värmeböljor, extrem nederbörd, orkaner, skogsbränder och torka, blir vanligare och mer intensiva¹¹⁴. Efter de 60 000–70 000 värmerelaterade dödsfallen i Europa under 2022^{115 116}, dog under 2023 nästan 50 000 människor i Europa till följd av värmeböljor¹¹⁷. Klimatpolitiken har dessutom ett nära samband med hållbar resursanvändning, minskning av föroreningar och bevarande av biologisk mångfald. Alla tre är viktiga faktorer för begränsning av och anpassning till klimatförändringarna. Klimatförändringarna är till exempel en av de främsta orsakerna till förlusten av biologisk mångfald, samtidigt som restaurering av natur är avgörande för anpassningen till klimatförändringarna och för att öka motståndskraften i vårt samhälle.

För att EU ska kunna bidra till globala insatser fastställs i 2021 års europeiska klimatlag¹¹⁸ ett bindande mål att uppnå klimatneutralitet senast 2050 och minska nettoutsläppen av växthusgaser med minst 55 % senast 2030 jämfört med 1990.

Därför har EU upprättat en omfattande ram med nya och utökade styrmedel och åtgärder, känd som 55 %-paketet. Syftet med paketet är att påskynda utsläppsminskningarna inom de sektorer som omfattas av EU:s utsläppshandelssystem och de som omfattas av förordningen om ansvarsfördelning, och att öka koldioxidupptagen inom sektorn för markanvändning,

¹¹² [Copernicus, European State of the Climate: Summary 2023, 2024 \(inte översatt till svenska\).](#)

¹¹³ [IPCC, Climate Change 2023: Synthesis Report – Summary for Policymakers \(inte översatt till svenska\), IPCC, Genève, 2023.](#)

¹¹⁴ [Europeiska miljöbyrån, European Climate Risk Assessment \(EUCRA\), 2024 \(inte översatt till svenska\).](#)

¹¹⁵ [Ballester J. m.fl., "Heat-related mortality in Europe during the summer of 2022" \(inte översatt till svenska\), Nature Medicine, No 29, 1857-1866, 2023.](#)

¹¹⁶ [Kommissionens meddelande om hantering av klimatrisker, mars 2024.](#)

¹¹⁷ [Gallo m.fl., "Heat-related mortality in Europe during 2023 and the role of adaptation in protecting health" \(inte översatt till svenska\), Nature Medicine, 2024.](#)

¹¹⁸ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) 2021/1119 av den 30 juni 2021 om inrättande av en ram för att uppnå klimatneutralitet och om ändring av förordningarna \(EG\) nr 401/2009 och \(EU\) 2018/1999 \(europeisk klimatlag\), EUT L 243, 9.7.2021, s. 1.](#)

förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF). Parlamentet och rådet har nu antagit alla förslag i paketet, utom översynen av energiskattedirektivet¹¹⁹, så att EU:s politik nu anpassas till det ovannämnda målet för 2030. Fokus ligger för närvarande på genomförandet av dem, vilket kommer att göra det möjligt för EU och dess medlemsstater att senast 2030 minska nettoutsläppen av växthusgaser med minst 55 % jämfört med 1990 års nivåer¹²⁰, och göra stadiga framsteg när det gäller anpassningen till klimatförändringarna.

Under de senaste årtiondena har EU minskat nettoutsläppen av växthusgaser och samtidigt främjat ekonomiskt välstånd. År 2022 hade nettoutsläppen av växthusgaser minskat med 31 % jämfört med 1990 års nivåer. Med detta fortsätter EU sin kraftiga minskning av växthusgasutsläppen, vilket är ett viktigt steg mot en nettominskning på 55 % fram till 2030. För att minska den återstående klyftan fram till 2030 är det viktigt att utsläppsminskningarna fortsätter i snabb takt under de kommande åren. För att kunna uppnå klimatneutralitet senast 2050 föreslog kommissionen den 2 juli 2025 en ändring av den europeiska klimatlagen genom att fastställa ett mellanliggande klimatmål på 90 % för 2040.

Det finns mer information om genomförandet av klimatpolitiken i lägesrapporten om klimatåtgärder.¹²¹

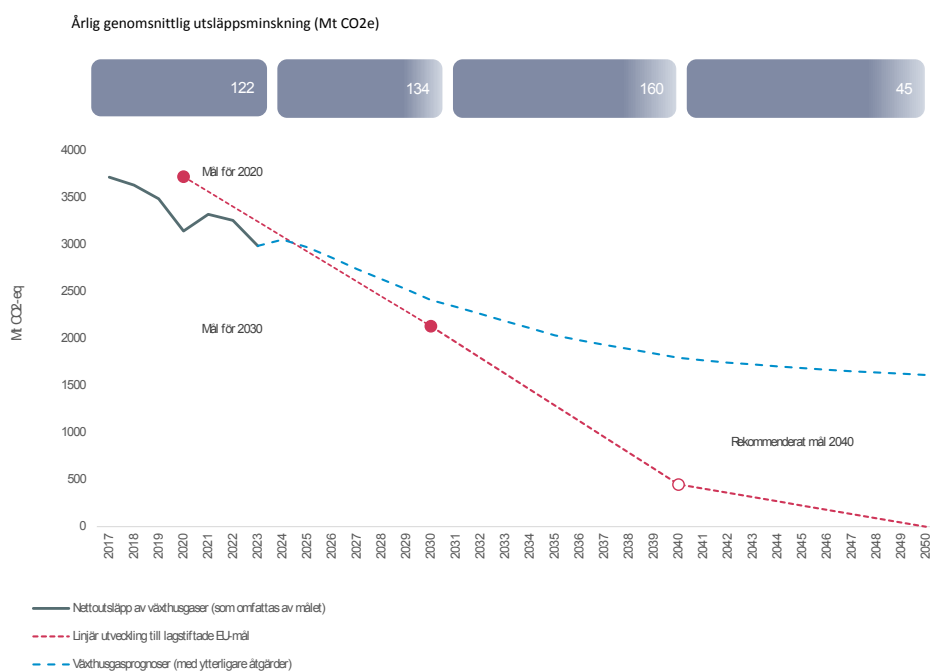
¹¹⁹ Detta inbegriper det reviderade direktivet om EU:s utsläppshandelssystem, ett nytt utsläppshandelssystem för byggnader, vägtransporter och bränslen, reserven för marknadsstabilitet, förordningen om ansvarsfördelning, koldioxidstandarder för personbilar och lätta nyttofordon, förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk, mekanismen för koldioxidjustering vid gränserna, inrättandet av den sociala klimatfonden, FuelEU Maritime, förordningen om infrastruktur för alternativa bränslen (AFIR), ReFuel EU Aviation, energieffektivitetsdirektivet och direktivet om förnybar energi. Endast det föreslagna reviderade direktivet om energibeskattningsväntar fortfarande på att en överenskommelse ska träffas.

¹²⁰ Den antagna lagstiftningen beräknas leda till en nettominskning av de inhemska växthusgasutsläppen med 57 % senast 2030 jämfört med 1990.

¹²¹ [Lägesrapport om EU:s klimatåtgärder](#).

Nyckeltal på EU-nivå

Figur 12: EU:s nettoutsläpp av växthusgaser, prognoser och mål

Viktiga resultat

- Flera medlemsstater har svårt att genomföra systemet för handel med utsläppsrätter för byggnader, vägtransporter och små industrier (ETS2). Tolv medlemsstater har inte meddelat införlivandet¹²² och fem medlemsstater har endast meddelat partiellt införlivande¹²³.
- I förordningen om ansvarsfördelning fastställs det EU-omfattande målet att minska utsläppen från ansvarsfördelningssektorerna med 40 % fram till 2030 jämfört med 2005 års nivåer. Det övergripande EU-målet är uppdelat i nationella mål för minskning av växthusgasutsläpp för 2030 och medlemsstaternas årliga gränsvärden för växthusgasutsläpp. Under 2022 låg utsläppen för hela EU i de sektorer som omfattas av förordningen om ansvarsfördelning 3,1 % under gränsen för aggregerade utsläpp, medan utsläppen i åtta medlemsstater överskred de årliga utsläppstilldelningarna¹²⁴.
- Målet för LULUCF är att det markbaserade nettoupptaget i EU ska öka med ytterligare – 42 miljoner ton koldioxidekvivalenter (MtCO₂ -eq) senast 2030¹²⁵. Detta kommer att leda till ett totalt nettoupptag på EU-nivå på –310 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Baserat på uppgifter för två år av fullgörandeperioden (2021–2025) och oräknat de flexibiliteter

¹²² Bulgarien, Tjeckien, Estland, Spanien, Frankrike, Kroatien, Ungern, Luxemburg, Lettland, Polen, Portugal, Rumänien.

¹²³ Belgien, Cypern, Finland, Slovenien, Slovakien.

¹²⁴ Kroatien, Cypern, Ungern, Italien, Irland, Litauen, Malta, Rumänien.

¹²⁵ Jämfört med det genomsnittliga nettoupptaget per år under referensperioden 2016–2018.

som medlemsstaterna har tillgång till i slutet av fullgörandeperioden uppvisade åtta medlemsstater bokförda nettoutsläpp som gör att det kan vara svårt för dem att fullgöra åtagandet 2025, varav Frankrike, Finland och Tjeckien uppvisar de största nettoutsläppen¹²⁶. I 19 medlemsstater är de bokförda upptagen högre än de bokförda utsläppen och därför i linje med åtagandet att inte generera nettoutsläpp, varav Rumänien, Spanien och Tyskland uppvisade de största nettoupptagen i EU¹²⁷.

5. Styrning

Bakgrund: långsiktiga mål och trender, och nyckellagstiftning på detta område

Miljöstyrning är ett brett begrepp som gäller medlemsstaternas arbete med att integrera miljöhänsyn i beslutsfattandet, allmänhetens deltagande, tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, utbyte av miljöinformation, hantering av miljöansvar samt verkställighet och avskräckande åtgärder på medlemsstatsnivå (genom effektiva inspektioner, åtal och sanktioner). EU-stödd kapacitetsuppbyggnad kan förbättra miljöstyrningen i medlemsstaterna.

Miljöinformationsdirektivet¹²⁸ är en viktig del av miljöstyrningen. Dessutom syftar Inspire¹²⁹ till att inrätta en europeisk infrastruktur för rumsliga data så att offentliga miljödata kan delas mellan offentliga myndigheter och med företag och allmänheten. De flesta medlemsstater¹³⁰ måste fortfarande göra rumsliga data mer allmänt tillgängliga och prioritera miljödataset i genomförandet av Inspire, särskilt de som identifierats som högvärdiga rumsliga dataset. Som en del av initiativet GreenData4All¹³¹ håller kommissionen för närvarande på att utvärdera Inspire.

Mot bakgrund av konkurrenskraftskompassen¹³² och given för en ren industri¹³³ måste EU-institutionerna, de nationella institutionerna och de lokala institutionerna göra stora ansträngningar för att skapa enklare regler och påskynda de administrativa förfarandena samtidigt som man upprätthåller miljöskydd och skyddar människors hälsa. Nationella och lokala institutioner uppmanas att utnyttja möjligheterna till förenkling i EU:s

¹²⁶ Medlemsstater med nettoutsläpp är i fallande storleksordning Frankrike, Finland, Tjeckien, Portugal, Slovenien, Estland, Belgien och Cypern.

¹²⁷ Medlemsstater med nettoupptag är i stigande storleksordning Malta, Luxemburg, Lettland, Nederländerna, Slovakien, Kroatien, Grekland, Bulgarien, Polen, Litauen, Italien, Österrike, Irland, Ungern, Sverige, Danmark, Tyskland, Spanien och Rumänien.

¹²⁸ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG av den 28 januari 2003 om allmänhetens tillgång till miljöinformation och om upphävande av rådets direktiv 90/313/EEG](#), EUT L 41, 14.2.2003, s. 26.

¹²⁹ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen \(Inspire\)](#), EUT L 108, 25.4.2007, s. 1.

¹³⁰ Bulgarien, Kroatien, Cypern, Tjeckien, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Ungern, Irland, Italien, Litauen, Lettland, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Sverige.

¹³¹ <https://wikis.ec.europa.eu/display/InspireMIG/Action+3.1+GreenData4all+initiative>.

¹³² Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *En konkurrenskraftskompass för EU*. COM(2025) 30 final.

¹³³ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Given för en ren industri: en gemensam färdplan för konkurrenskraft och fossilfrihet*. COM(2025) 85 final.

miljölagstiftning på bästa sätt, särskilt genom att kombinera miljöbedömningar och utnyttja digitaliseringens fulla potential vid tillståndsgivning.

Direktiven om miljökonsekvensbedömning och strategisk miljöbedömning¹³⁴ är utformade för att identifiera potentiellt betydande miljöpåverkan av nya projekt respektive planer/program innan något beslut fattas. En viktig fördel med sådana bedömningar är att de ökar öppenheten och den sociala acceptansen samtidigt som de underlättar hållbara lösningar. Samråd med allmänheten, miljömyndigheter, lokala och regionala myndigheter är centrala inslag i bedömningsförfarandena. Tio medlemsstater¹³⁵ står inför överträdelseförfaranden när det gäller införlivandet av direktivet om miljökonsekvensbedömning. Vissa medlemsstater¹³⁶ har inte lämnat tillräcklig information om hur snabba miljökonsekvensbedömningsförfarandena är. Mer än hälften av medlemsstaterna¹³⁷ måste fortfarande se till att relevant information om förfaranden för miljökonsekvensbedömningar och strategiska miljöbedömningar tillhandahålls i ett lämpligt elektroniskt format i god tid och på lämplig administrativ nivå.

Tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor är fortfarande en prioritering för kommissionen, särskilt för att underlätta efterlevnad av den senaste miljölagstiftningen¹³⁸. EU har gjort betydande ansträngningar för att införliva bestämmelser om tillgång till rättslig prövning i instrument som direktivet om avloppsvatten från tätbebyggelse¹³⁹, luftkvalitetsdirektivet¹⁴⁰ och avskogningsförordningen¹⁴¹. Dessutom har bestämmelserna om tillgång till rättslig prövning i direktivet om industriutsläpp stärkts i det reviderade direktivet¹⁴². Överträdelseförfaranden mot medlemsstater har också syftat till att säkerställa en enhetlig tillämpning av EU-domstolens rättspraxis om tillgång till rättslig prövning¹⁴³. Medlemsstaterna har dock gjort begränsade framsteg när det gäller att förbättra tillgången till rättslig prövning, särskilt när det gäller planer och program som rör vatten, luft, buller och natur. Hinder som identifierades i 2022 års granskning av genomförandet av miljöpolitiken,

¹³⁴ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt \(kodifiering\)](#), EUT L 26, 28.1.2012, s. 1; och [Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan](#), EGT L 197, 21.7.2001, s. 30.

¹³⁵ Österrike, Kroatien, Danmark, Finland, Frankrike, Ungern, Irland, Polen, Slovakien, Sverige.

¹³⁶ Österrike, Belgien, Tjeckien, Frankrike, Tyskland, Irland, Italien, Nederländerna, Portugal, Spanien.

¹³⁷ Österrike, Belgien, Cypern, Tjeckien, Danmark, Estland, Finland, Grekland, Ungern, Irland, Italien, Lettland, Nederländerna, Polen, Portugal, Spanien, Rumänien, Slovakien.

¹³⁸ [Kommissionens meddelande om den europeiska gröna given, 11.12.2019, dokument COM\(2019\) 640 final](#).

¹³⁹ [Europaparlamentets och rådets direktiv \(EU\) 2024/3019 av den 27 november 2024 om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse \(omarbetning\)](#), EGT L, 2024/3019, 12.12.2024.

¹⁴⁰ [Europaparlamentets och rådets direktiv \(EU\) 2024/2881 av den 23 oktober 2024 om luftkvalitet och renare luft i Europa \(omarbetning\)](#), EUT L, 2024/2881, 20.11.2024.

¹⁴¹ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) 2023/1115 av den 31 maj 2023 om tillhandahållande på unionsmarknaden och export från unionen av vissa råvaror och produkter som är förknippade med avskogning och skogsförstörelse och om upphävande av förordning \(EU\) nr 995/2010](#), EUT L 150, 9.6.2023, s. 206.

¹⁴² [Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU av den 24 november 2010 om industriutsläpp \(samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar\) \(omarbetning\)](#), EUT L 334, 17.12.2010, s. 17.

¹⁴³ Österrike, Bulgarien, Ungern, Malta, Nederländerna, Polen, Slovakien, Slovenien

såsom förfarandenas längd eller orimliga kostnader, kvarstår fortfarande i 19 medlemsstater¹⁴⁴.

EU:s relevanta rättsliga ram har förbättrats avsevärt genom antagandet av nya detaljerade bestämmelser om inspektioner och påföljder i flera nya eller reviderade unionslagar, såsom den reviderade förordningen om industriutsläpp och förordningen om avfallstransporter. Det är mycket viktigt att medlemsstaterna tillhandahåller tillräckliga resurser till sina inspektioner och tillsynsmyndigheter och säkerställer specialisering.

För att ta itu med den ständigt växande ökningen av och allvaret i miljöbrotten trädde det nya miljöbrottsdirektivet, som ersätter det tidigare direktivet från 2008 (direktiv 2008/99/EG), i kraft i maj 2024¹⁴⁵. Medlemsstaterna är skyldiga att införliva det nya direktivet i sin nationella lagstiftning senast den 21 maj 2026 och uppmuntras att vidta ytterligare och mer ambitiösa åtgärder för att stärka kampen mot miljöbrott, såsom att stärka brottsbekämpningskedjan och mer effektivt bekämpa miljöbrott genom bättre utbildning, samordning, samarbete och strategiska metoder.

Direktivet om miljöansvar¹⁴⁶ fastställer en ram för miljöansvar på grundval av principen om att förorenaren betalar, för att förebygga och avhjälpa miljöskador. Miljöansvarsdirektivets mål bidrar till att hejda förlusten av biologisk mångfald och säkerställa rent vatten och friska jordar. I april 2025 slutförde kommissionen utvärderingen av miljöansvarsdirektivet och drog slutsatsen att det visserligen har varit effektivt när det gäller att säkerställa att alla EU-medlemsstater har regler för att hantera miljöskador, men att det inte tillämpas jämnt i medlemsstaterna och att det är underutnyttjat i vissa av dem.

Slutligen finansierar kommissionen tekniskt stöd och kapacitetssuppleering för att stödja miljöstyrningen i medlemsstaterna. Kommissionen använder tre huvudverktyg för detta ändamål: ComPact, instrumentet för tekniskt stöd och Taiex-EIR Peer-to-Peer:

- Kommissionens ComPact-initiativ från 2023¹⁴⁷ hjälper offentliga förvaltningar och nationella myndigheter i medlemsstaterna att genomföra reformer och förutse framtida trender genom särskilda åtgärder som genomförs 2025 och 2026. ComPact främjar granskningar av genomförandet av miljöpolitiken för att identifiera de bakomliggande orsakerna till medlemsstaternas ineffektiva genomförande av miljölagstiftningen och miljöpolitiken. Det görs i syfte att utforma stödåtgärder för att förbättra miljöstyrningen.
- Instrumentet för tekniskt stöd är det huvudsakliga EU-finansieringsprogram som tillhandahåller skräddarsydd teknisk expertis till EU-länderna i samband med utformning

¹⁴⁴ Österrike, Belgien, Bulgarien, Kroatien, Cypern, Tjeckien, Finland, Tyskland, Ungern, Irland, Italien, Malta, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige.

¹⁴⁵ [Europaparlamentets och rådets direktiv \(EU\) 2024/1203 av den 11 april 2024 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser och om ersättande av direktiven 2008/99/EG och 2009/123/EG, EUT L 2024/1203, 30.4.2024.](#)

¹⁴⁶ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/35/EG av den 21 april 2004 om miljöansvar för att förebygga och avhjälpa miljöskador, EUT L 143, 30.4.2004, s. 56.](#)

¹⁴⁷ [Kommissionens meddelande, Förbättra det europeiska dataområdet för offentlig förvaltning \(ComPact\), 25.10.2023, dokument COM\(2023\) 667 final och \[https://reform-support.ec.europa.eu/public-administration-and-governance-coordination/enhancing-european-administrative-space-compact_sv\]\(https://reform-support.ec.europa.eu/public-administration-and-governance-coordination/enhancing-european-administrative-space-compact_sv\).](#)

och genomförande av reformer¹⁴⁸. Stödet är efterfrågestyrt och kräver inte medfinansiering från medlemsstaterna. Det är tillgängligt för alla medlemsstater som har problem med att utforma, utveckla och genomföra reformer. Detta omfattar både reformer som syftar till att ta itu med EU:s prioriteringar och reformer som genomförs på medlemsstatens eget initiativ. Varje år ska medlemsstaterna lämna in sina ansökningar senast den 31 oktober. Kommissionen godkänner sedan de mest brådskande ansökningarna av högst kvalitet inom ramen för sin årliga budget och sina resurser. Sedan det inrättades har efterfrågan varje år i stor utsträckning överskridit den tillgängliga budgeten och de tillgängliga resurserna (budgeten är 864,4 miljoner euro för perioden 2021–2027 i löpande priser). Instrumentet för tekniskt stöd har på ett betydande sätt bidragit till genomförandet av miljöreformer. Det har till exempel stöttat projekt för grön budgetering, genomförandet av principen om att inte orsaka betydande skada i de offentliga finanserna, utarbetandet av nationella finansieringsplaner för bevarande av den biologiska mångfalden och avskaffandet av miljöskadliga subventioner.

- Verktøget TaieX-EIR Peer-to-Peer¹⁴⁹ är ett flexibelt, efterfrågestyrt, snabbtillämpat och skräddarsytt verktyg för att stödja inbördes utbyten mellan medlemsstaternas nationella, regionala och lokala myndigheter som genomför miljöpolitik och miljölagstiftning. Verksamheten för ömsesidigt lärande bygger upp kapacitet, förbättrar kompetensen hos nationella miljömyndigheter och bidrar till utbyte av erfarenheter och god praxis. Programmet genomförs framgångsrikt med deltagande av alla medlemsstater och miljömyndigheter på olika nivåer – från lokala till nationella – med omkring 100 TaieX-EIR Peer-to-Peer-evenemang (workshoppar, studiebesök och expertuppdrag) sedan 2017. Sedan 2022 har kommissionen beslutat att anordna strategiska flaggskeppsworkshoppar med flera länder för att lägga fram ny eller kommande lagstiftning för alla medlemsstater, och hittills har 19 workshoppar med flera länder hållits (per den 3 april 2025).

Exempel på god praxis

- Rumänien har tagit fram nationella riktlinjer för utarbetandet av MKB-rapporter om vattenkraftsprojekt.
- Spanien har utvecklat it-verktyg för riskanalys, som kan användas för att beräkna den finansiella säkerheten och kostnaderna för saneringsåtgärder enligt miljöansvarsdirektivet.

¹⁴⁸ Se [förordningen om inrättande av ett instrument för tekniskt stöd](#) och [hemsidan för instrumentet för tekniskt stöd](#).

¹⁴⁹ Se https://environment.ec.europa.eu/law-and-governance/environmental-implementation-review/peer-2-peer_sv.

6. Finansiering

Bakgrund: långsiktiga mål och trender, nyckelindikatorer och nyckellagstiftning på detta område

För att stödja hållbar konkurrenskraft är det viktigt att EU:s miljölagstiftning genomförs fullt ut och finansieras ordentligt. Merparten av finansieringen måste tillhandahållas genom medlemsstaternas offentliga budget och privata medel. EU-medel (särskilt sammanhållningspolitiken, den gemensamma jordbrukspolitiken och faciliteten för återhämtning och resiliens) bidrar dock avsevärt¹⁵⁰ till att styra genomförandet och tillgodose EU:s behov av miljöinvesteringar, vilket fortfarande är betydande.

I 2020 års investeringsplan för den europeiska gröna given kopplas finansiering och investeringar samman och mobiliserar 1 biljon euro i gröna investeringar (offentliga och privata) under årtiondet. Den stöds av EU:s budget för 2021–2027, inklusive den fleråriga budgetramen, och stöds ytterligare av faciliteten för återhämtning och resiliens sedan 2021. För närvarande omfattas olika program som står för ungefär hälften av EU:s budget för 2021–2027 (t.ex. faciliteten för återhämtning och resiliens, sammanhållningspolitiska medel och InvestEU-fonden) av principen om att inte orsaka betydande skada i syfte att undvika att stödja verksamhet som skadar EU:s klimat- och miljömål¹⁵¹.

EU-taxonomin för hållbara verksamheter¹⁵² och andra initiativ för hållbar finansiering (t.ex. förordningen om hållbarhetsrelaterade upplysningar och den europeiska standarden för gröna obligationer) har börjat öka insynen och de allmänna miljöhänsynen och förväntas omdirigera privata kapitalflöden till miljömålen.

Förordningen om restaurering av natur¹⁵³ kommer att kräva mobilisering av offentlig och privat finansiering, inklusive innovativa finansieringsverktyg för att täppa till luckorna i återställandet av den biologiska mångfalden och ekosystemen.

Genom granskningen av genomförandet av miljöpolitiken fortsätter man att undersöka investeringsbehoven i samband med genomförandet av miljöpolitiken och jämföra dessa med de resurser som ställts till förfogande, vilket motsvarar det mandat som ges i investeringsplanen för den gröna given 2020.

¹⁵⁰ EU-medel beräknas uppgå till 20 % av den totala miljöfinansieringen där även nationella och privata källor ingår. Av detta kommer 4,1 % från sammanhållningspolitiken, 3,4 % från den gemensamma jordbrukspolitiken, 8,6 % från faciliteten för återhämtning och resiliens och 2,6 % från Europeiska investeringsbanken. Sammanhållningspolitiken bidrar med 120 miljarder euro till klimatmålen och 78 miljarder euro till miljömålen under 2021–2027.

¹⁵¹ [Beltran Miralles, M., Gourdon, T., Seigneur, I., Arranz Padilla, M. och Pickard Garcia, N., *The implementation of the 'Do No Significant Harm' principle in selected EU instruments* \(inte översatt till svenska\), Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg, 2023, JRC135691.](#)

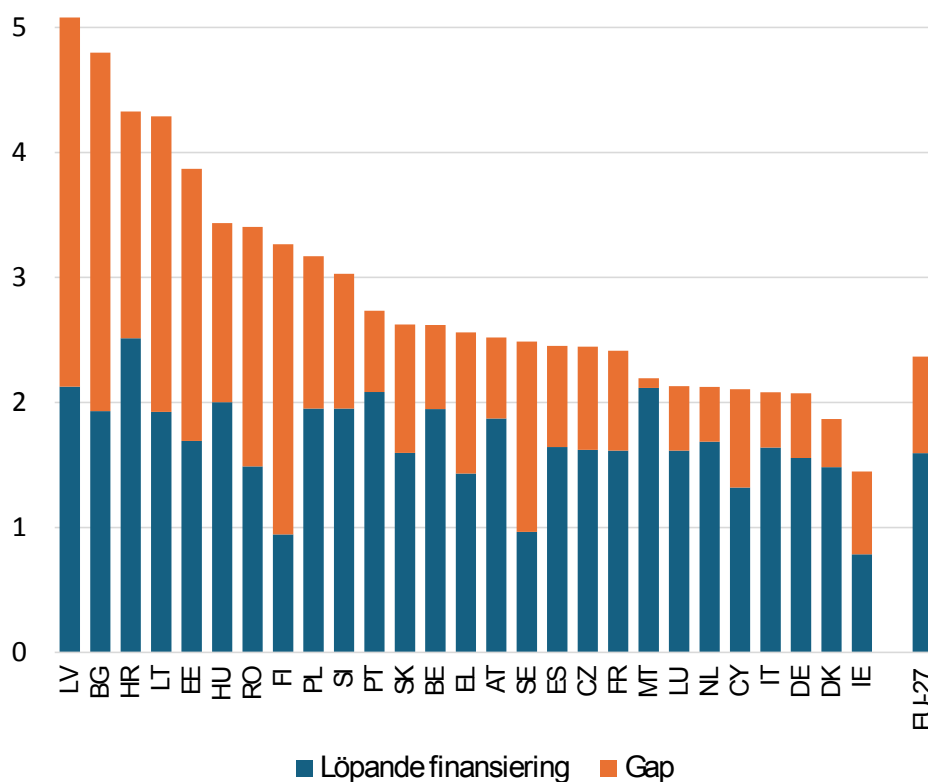
¹⁵² Förordning (EU) 2020/852 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar, delegerad förordning (EU) 2021/2139 av den 4 juni 2021 (den delegerade klimatakten), delegerad förordning (EU) 2022/1214 av den 9 mars 2022 (den kompletterande delegerade akten på klimatområdet), delegerad förordning (EU) 2023/2485 av den 27 juni 2023 om ändring av den delegerade akten på klimatområdet och delegerad förordning (EU) 2023/2486 av den 27 juni 2023 (den delegerade akten på miljöområdet).

¹⁵³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1991 av den 24 juni 2024 om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869. Se https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-regulation_sv.

Tabell 2: Beräknad fördelning av EU:s miljöinvesteringssgap

Miljömål	Beräknat investeringssgap (EU-27, per år)	
	Md euro	% av totalt
Cirkulär ekonomi och avfall	26,6	22 %
Förebyggande och begränsning av föroreningar	35,6	29 %
Skydd och förvaltning av vatten	22,4	18 %
Biologisk mångfald och ekosystem	37,4	31 %
Totalt	122,0	100 %

Figur 13: Total miljöfinansiering och investeringssgap i EU-27 (2021–2027, % av BNP)

Källa: GD Miljös beräkningar, 2025.

¹⁵⁴ Källa: GD Miljös interna analys, 2025.

Viktiga resultat

- Den totala finansieringsnivån för miljöinvesteringar¹⁵⁵ (från nationella källor och EU-källor tillsammans) under 2021–2027 beräknas uppgå till omkring 1,6 % av BNP i EU-27. Detta är högre än uppskattningen i 2022 års granskning av genomförandet av miljöpolitiken (0,6–0,7 % av BNP för 2014–2020), främst på grund av en betydande ökning av referensinvesteringarna i den cirkulära ekonomin¹⁵⁶. Av den beräknade finansieringen kommer 17 % från EU-finansiering i hela EU-27¹⁵⁷. I vissa länder kommer över 50 % (t.ex. Grekland, Rumänien, Bulgarien) eller nära detta (t.ex. Kroatien, Slovakien) från EU-finansiering. Som EU-genomsnitt kom hälften av den totala finansieringen (50,2 %) från offentliga källor (EU-medel och nationella offentliga källor tillsammans), och i nio länder är andelen offentlig finansiering över två tredjedelar, vilket visar vikten av offentliga finansieringskällor.
- De årliga behoven av miljöinvesteringar på EU-nivå för programperioden 2021–2027 beräknas uppgå till omkring 2,4 % av BNP, vilket visar på ett betydande investeringsgap (0,8 % av BNP, som uppgår till 122 miljarder euro per år) som måste åtgärdas för att säkerställa genomförandet av miljöprioriteringarna och stödja EU:s gröna omställning. Gapet varierar avsevärt mellan medlemsstaterna, från 0,4 % till 2,9 % av BNP¹⁵⁸.
- Nästan hälften av investeringsgapet på miljöområdet rör (summan av) hantering av föroreningar (29 %) och skydd och förvaltning av våra vattenförekomster (18 %). Det årliga finansieringsgapet för biologisk mångfald och ekosystem uppgår till omkring 31 % av det totala beloppet och uppgår till 37 miljarder euro per år¹⁵⁹. Investeringsgapet för den cirkulära ekonomin och avfallet uppskattas till 22 % av det totala beloppet, vilket uppgår till minst 27 miljarder euro per år.
- De ytterligare investeringsbehoven (dvs. investeringsgapet) för begränsning av klimatförändringarna (energi, transport) uppskattades till 477 miljarder euro per år (i förhållande till målen för 2030) med ytterligare 35 miljarder euro per år för REPowerEU, och ytterligare (kumulativa) 92 miljarder euro 2023–2030 för att öka EU:s nettonollproduktionskapacitet¹⁶⁰. Kostnaderna för klimatanpassningar kan också bli stora,

¹⁵⁵ Grön finansiering omfattar klimatfinansiering, men även finansiering av specifika miljömål, såsom industriell föroreningsbekämpning, vattenförvaltning och skydd av den biologiska mångfalden. Med tanke på omfattningen undersöks dessa separat i granskningen av genomförandet av miljöpolitiken.

¹⁵⁶ Efter Eurostats översyn av CE:s indikator för privata investeringar (cei_cie012) ökade referensvärdet från ca 20 miljarder euro per år till ca 120 miljarder euro per år (genom en bredare sammanställning), vilket också ökar de totala investeringsbehoven. Observera också att en bredare täckning av de relevanta EU-medlen också bidrog till ökning av den uppskattade finansieringsnivån.

¹⁵⁷ Med cirka 3 % extra från Europeiska investeringsbanken, vilket innebär att EU:s totala bidrag uppgår till omkring 20 %.

¹⁵⁸ Källa: GD Miljö. Observera att vattenresiliens och ett brett genomförande av den cirkulära ekonomin kan öka investeringsbehoven. Detta är för närvarande föremål för (mer) detaljerade studier om investeringsbehoven.

¹⁵⁹ Inkluderar även ytterligare kostnader för hållbar markförvaltning till följd av [direktivet om markövervakning](#), utöver vad som redan ingår i kostnaderna för strategin för biologisk mångfald för 2030.

¹⁶⁰ [Arbetsdokument från kommissionens avdelningar, Investment needs assessment and funding availabilities to strengthen EU's Net-Zero technology manufacturing capacity \(inte översatt till svenska\), SWD\(2023\) 68 final, 2023.](#)

från 35–62 miljarder euro (den lägsta beräkningen) eller 158–518 miljarder euro (den högsta beräkningen) per år. De gröna investeringarna i energi och transport stöder i hög grad miljömålen, till exempel att göra Europas luft renare eller att bidra till att minska omgivningsbullret. De kommer dock till exempel inte att tillgodose de betydande behoven när det gäller infrastruktur för och hantering av vatten och avfall.

- Av hela anslaget till faciliteten för återhämtning och resiliens (bidrag och lån) på 650 miljarder euro bidrar 343 miljarder euro till den gröna omställningen (omkring 53 %). Av det totala gröna bidraget avser 27 % energieffektivitet, 26 % hållbar rörlighet och 19 % förnybar energi och förnybara nät. Det totala bidraget till miljömålen når 13 %: vatten och sjöfart står för 6 %, övergången till en cirkulär ekonomi 4 %, biologisk mångfald 2 %, (avsatt) förebyggande och begränsning av föroreningar 1 %. För faciliteten som helhet uppgår dessutom de uppskattade klimatutgifterna till omkring 42 %, vilket är över målet på 37 %¹⁶¹.
- Miljöskatterna uppgick till 2,02 % av BNP (320,8 miljarder euro) 2022 (EU-27), varav 1,56 % var energiskatter, 0,38 % transportskatter och 0,08 % förorenings-/resursskatter. De totala energisubventionerna uppgick till 354 miljarder euro 2023 (EU-27), varav 213 miljarder gällde energiefterfrågan, 75 miljarder stöd till produktion, 44 miljarder stöd till energieffektivitet, 9 miljarder stöd till infrastruktur, 7 miljarder stöd till FoU och 5 miljarder stöd till omstrukturering av industrin. Fossila bränslesubventioner i EU-27 uppgick till 56 miljarder euro 2021 (0,36 % av EU:s BNP, något som är stabilt över tid, varierar mellan medlemsstaterna och sträcker sig från 0,10 % till 1,40 %)¹⁶².

Exempel på god praxis

- Vissa medlemsstater har infört volym- och viktbaserade avgifter för avfall som genereras av hushåll och företag och samlas in av myndigheterna för avfallsinsamling. Detta instrument stöder principen om förebyggande av avfall.
- Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Italien och Spanien uppvisade en särskilt hög nivå av emissioner av gröna obligationer 2021–2023, på totalt 420 miljarder euro (73 % av EU:s totala belopp).
- Italien har gjort framsteg när det gäller att spåra och rapportera miljöpåverkan från sin nationella budget (grön budget). Sedan år 2000 har Italien utarbetat rapporter om planerade utgifter för miljöskydd och resursförvaltning. Rapporteringen innehöll också tolv indikatorer för rättvist och hållbart välbefinnande i enlighet med målen för hållbar utveckling och målen i Agenda 2030.

¹⁶¹ Se resultattavlan för faciliteten för återhämtning och resiliens på https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html.

¹⁶² [Jan Nill, generaldirektoratet för ekonomi och finans, Europeiska kommissionen, *Fossil Fuel Subsidies in EU Member States – Trends and Analytical Challenges* \(inte översatt till svenska\), diskussionsunderlag 214, 2024.](#)